Annus VII - Vol. VII | Die 9 Decembris 1915 | Num. 19

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

SUMMARIUM

I. *Acta Benedicti Pp. XV:* Sacrum Consistorium diei 6 decembris 1915, pagg. 509-517; Sacrum Consistorium diei 9 decembris 1915, pagg. 518-522; Versio authentica allocutionis habitae in Consistorio secreto, pagg. 523-525. — II. *S. C. Rituum:* Decretum circa preces in fine Missae recitandas, pag. 526. — III. *S. Poenitentiaria Apostolica:* Declaratio circa facultates concessas die 18 decembris 1914 et die 11 martii huius anni, p. 526. — IV. *S. Romana Rota:* Medioburgen. Crediti, p. 527.

Diarium Romanae Curiae: Nomine, pagg. 547-548.

ROMAE

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

MDCCCCXV

Directio: Palazzo della Cancelleria. — Roma.
Administratio: Tipografia Poliglotta Vaticana. — Roma.

Pretium annuae subnotationis.
Pro Italia, L. **12.** — Extra Italiam, L. **15.**
Unius fasciculi, L. **1.**

« *Bis* fere *in mense* (Commentarium) *prodibit, ac quotiescumque vel necessitas vel utilitas id postulare videbitur* » (Ex *Commentarii Officialis* ratione die 29 Octobris 1908 edita).

INDEX HUIUS FASCICULI

(An. VII, n. 19 - 9 Decembris 1915)

ACTA BENEDICTI PP. XV

SACRUM CONSISTORIUM

I

(*die 6 decembris 1915*)

PAG.

I. *Nostis, profecto.* - Allocutio SS. D. N. Benedicti PP. XV et creatio cardinalium S. R. E. 509

II. Munus cancellariatus S. R. E. 514

III. Optiones et assignatio titulorum et ecclesiarum suburbicariarum 514

IV. Provisio ecclesiarum 514

II

(*die 9 decembris 1915*)

I. Cardinales nuper creati rubro galero ornantur 518

II. Petitio de introducenda causa beatificationis Ven. Ioannis Bosco 518

III. Provisio ecclesiarum 518

IV. Sacri pallii expostulatio et concessio . . 522

V. Tituli cardinalibus nuper creatis assignati . 522

Versio italica authentica allocutionis Pontificiae 523

S. CONGR. RITUUM

PAG.

Decretum circa preces in fine missae recitandas. - *24 novembris 1915* 526

SACRA POENITENTIARIA APOSTOLICA

Declaratio. - *4 decembris 1915* 526

S. ROMANA ROTA

Medioburgen. - Crediti. - *20 aprilis 1915* . 527

DIARIUM ROMANAE CURIAE

I. Segreteria di Stato. *Nomine* 547

II. Maggiordomato di Sua Santità. *Nomine* . 547

Annus VII - Vol. VII Die 9 Decembris 1915 Num. 19

ACTA APOSTOLICAE SEDIS

COMMENTARIUM OFFICIALE

ACTA BENEDICTI PP. XV

SACRUM CONSISTORIUM

I

Die 6 decembris 1915 in palatio apostolico Vaticano habitum est Consistorium secretum, cuius Acta ex ordine referuntur:

I. – ALLOCUTIO SS. D. N. BENEDICTI PP. XV

ET CREATIO CARDINALIUM S. R. E.

VENERABILES FRATRES

Nostis profecto quaenam obstiterint caussae, quominus amplissimum Collegium vestrum antehac in Consistorium convocaremus: quod si hodie tandem aliquando in huius dignitate aulae vos conspicere frequentes licet, non ideo licet quod ea sublata sint impedimenta, sed quia veriti sumus, ne longior mora huius Romanae Curiae administrationi quidquam officeret. Non paucos enim ex Ordine vestro, alium ex alio, tum superiore anno tum hoc ipso desideravimus; si autem quovis tempore Romanus Pontifex consiliarios tam peritos adiutoresque tam fidos sibi eripi merito doluisset, at Nos vehementius talium

de amissione virorum dolemus, qui hac turbulentissima aetate Ecclesiam Dei gubernandam suscepimus.

Iamvero cum, hoc sexdecim mensium spatio, tanta sit ruinarum deploranda moles; quamvis percrebrescant in animis almae pacis desideria, et pacem cum questubus tot familiae deprecentur; etsi nullum Nos officium praetermisimus, quod paci properandae componendisque discidiis esset aliquo pacto profuturum, hoc tamen exitiale bellum terra marique perseverat adhuc; dum miserrima Armeniorum gens prope ad interitum adducitur. Atque Litterae ipsae, quas ad belligerantes populos eorumque duces, post annum a bello inito, dedimus, etsi reverenter exceptae sunt, non eos tamen, qui in optatis erant, peperere fructus.

Quoniam autem vices in terris Illius gerimus, qui est *Rex pacificus* et *Princeps pacis*, facere non possumus, quin maiore in dies tot filiorum misericordia commoveamur, continenterque ad benignissimum Deum supplices tendamus manus, toto pectore efflagitantes velit iam cruentam dimicationem virtute sua profligare. Cuius mala cum studeamus, quantum in Nobis est, opportunis, ut nostis, allevare remediis, Apostolico officio nunc iterum impellimur suadere rationem, quae una ad huius belli restinguendum incendium possit conducere. Parandae enim illius pacis, qualem universitas gentium tantopere exposcit, quae iusta scilicet ac stabilis sit, non quae alterutri tantum parti prodesse videatur, ea profecto potest via felicem habere exitum, quam, in rerum temporumque condicionibus haud dissimilibus alias experiendo probatam, in iis, quas diximus, Litteris commonstravimus. Consiliis videlicet utrimque, vel per se vel per interpretes, collatis, suae cuiusque rationes atque optata, volentibus animis et sincera officii conscientia, aperte dilucideque aliquando manifestentur accurateque expendantur, ita sane, ut quae iustitiae haud congruant, quae modum excedant, ea quidem tollantur e medio, cetera vero, pactis etiam ex aequo, si

res ipsa postulet, compensationibus, admittantur. Per se patet, quemadmodum in quavis hominum controversia quae ipso eorum iudicio dirimi velit, illud plane requiri, utraque ex parte disceptantium, ut de susceptis propositis vel de praecepta utilitatum spe remittatur aliquid seu concedatur; eiusmodi vero concessiones, vel cum aliqua iactura coniunctas, alteri libenter alteris impertiant necesse sit, si nolint id coram Deo et hominibus sibi noxae futurum, quod ista tam cruenta proeliandi immanitas, ad hunc diem inaudita, adeo producatur: qua quidem ex productione exsistere caussae possint, cur Europa de illo humanitatis honestissimo gradu, quem ope christianae religionis attigerat, decidere incipiat.

Haec quidem de bello, habita populorum ratione qui tam magna calamitate implicantur. Quod si perpendimus, quaenam certamen istud universarum paene Europae gentium rei catholicae et Apostolicae Sedi importarit incommoda, nemo non videt quam gravia ea sint, a dignitate Romani Pontificis quam aliena. Iam alias, Decessorum Nostrorum exemplo, questi sumus, Romanum Pontificem in ea versari condicione, ut plena nequeat perfrui libertate, qua ad Ecclesiam regendam omnino indiget; verum, quem fugiat, id multo clarius apparuisse hoc tempore? Ea certe voluntas gubernatoribus Italiae non defuit, ut amoverent incommoda: at hoc ipsum plane ostendit, Romani Pontificis sortem a civili potestate pendere, eandemque, mutatione hominum atque rerum, mutari posse atque etiam ingravescere; quam Pontificis condicionem, incertam prorsus et alieno obnoxiam arbitrio, eam esse quae Apostolicam Sedem deceat, nemo prudens affirmaverit. Ceterum fieri non potuit, quin plures, eaeque graves, permanerent difficultates. Ut alia praetermittamus, illud satis sit animadvertere, ex legatis exterorum Principum nonnullos, sui muneris ac dignitatis tuendae caussâ, abire compulsos esse: qua re cum Sedis Apostolicae ius proprium et nativum ac necessarium quoddam praesidium demi-

nutum vidimus, tum sublatum eidem ordinarium apprimeque idoneum instrumentum, quo ad pertractanda cum exteris civitatibus negotia uti solet. Quo in genere, maxime dolendum, eo usque res processisse, ut in altera e partibus belligerantibus exoriri potuerit suspicio, Nos, necessitate quadam, in negotiis quae ad gentes inter se decertantes pertinent, sic iam nunc iudicare, sic agere, quasi iis morem gerentes quorum voces aures Nostras unicae attingant! Quid quod Nostrum difficilius evasit cum catholico nomine commercium, ac saepius impediti sumus ne de rebus permultis plene cognosceremus, quas quidem esse Nobis prope cognitas magnopere intererat?

Videmur, Venerabiles Fratres, satis significasse, maerorem, quo angimur, sic augeri cotidie, quemadmodum in immensum crescit haec tanta trucidatio hominum, agrestioribus vix digna aetatibus, fitque eodem tempore Apostolicae Sedis condicio deterior. Neque dubitamus, quin vosmet ipsi, ut curas et sollicitudines Apostolici muneris habetis Nobiscum communes, ita Nobiscum utraque de caussa doleatis; immo etiam putamus christianum populum universum aegritudinem Nostram participare. Verum, cur concidamus animo, quando Princeps Pastorum Iesus Christus se Ecclesiae suae nullo tempore, nedum in afflicta adversaque fortuna, defuturum despondit? Fidenter igitur amantissimum humani generis Servatorem supplicibus adeamus precibus, quibus caritatis paenitentiaeque opera comitentur, si forte *dives in misericordia Deus* velit aerumnis, quibus hominum genus in praesenti premitur, finem quam primum imponere.

Sed, ut eo redeamus unde coepimus, ad supplendum amplissimum Ordinem vestrum, praestantissimos viros dare vobis hodie socios atque adiutores deliberavimus. Ex utroque clero eos numero pares elegimus; elegimus ex iis qui vel domi episcopali munere vel commissis apud exteros Principes legationibus sunt egregie utiliterque perfuncti; ex iis denique elegimus, qui

in iuventute sancte instituenda praeclara cum laude elaborarunt et ad procurandam animarum salutem cum fructu incubuerunt: quos omnes pro certo habemus esse Nobis in catholica re provehenda sollerter sapienterque adfuturos.

Ii autem sunt:

Iulius Tonti, Archiepiscopus tit. Anciranus, Nuntius Apostolicus in Lusitania:

Alfonsus Maria Mistrangelo, Archiepiscopus Florentinorum:

Ioannes Cagliero, Archiepiscopus tit. Sebastiensis, Delegatus Apostolicus in America Centrali:

Andreas Franciscus Frühwirth, Archiepiscopus tit. Heracliensis, Nuntius Apostolicus in Bavaria:

Raphaël Scapinelli di Lèguigno, Archiepiscopus tit. Laodicensis, Nuntius Apostolicus in Imperio Austro-Hungarico:

Georgius Gusmini, Archiepiscopus Bononiensium.

Quid vobis videtur?

Itaque auctoritate omnipotentis Dei, sanctorum Apostolorum Petri et Pauli et Nostra, creamus et renuntiamus S. R. E. Presbyteros Cardinales

Iulium Tonti

Alfonsum Mariam Mistrangelo

Ioannem Cagliero

Andream Franciscum Frühwirth

Raphaëlem Scapinelli di Lèguigno

Georgium Gusmini.

Cum dispensationibus, derogationibus et clausulis necessariis et opportunis.

In nomine Patris ✠ et Filii ✠ et Spiritus ✠ Sancti. Amen.

II. - MUNUS CANCELLARIATUS S. R. E.

Praeterea Beatissimus Pater *Cancellarium* S. R. E. renunciavit Emum et Rmum Dñum card. OCTAVIUM CAGIANO DE AZEVEDO.

III. - OPTIONES ET ASSIGNATIO TITULORUM ET ECCLESIARUM SUBURBICARIARUM

Postea Beatissimus Pater, optione praehabita, assignavit:

Titulum presbyteralem *S. Laurentii in Damaso* Emo et Rmo Dño cardinali OCTAVIO CAGIANO DE AZEVEDO, qui dimisit Diaconiam SS. Cosmae et Damiani;

Titulum presbyteralem *S Crucis in Ierusalem* Emo et Rmo Dño cardinali GULIELMO VAN ROSSUM, qui dimisit Diaconiam S. Caesarii in Palatio;

Diaconiam *S. Mariae in Porticu* Emo et Rmo Dño cardinali AIDANO GASQUET, qui dimisit Diaconiam S. Georgii ad Velabrum.

Deinde SSmus Dominus Noster, habita prius optione, praefecit Suburbicariis Ecclesiis Cathedralibus:

Ostiensi Emum et Revmum Dñum card. VINCENTIUM VANNUTELLI, Sacri Collegii Cardinalium Decanum, Datarium S. S., episcopum Praenestinum;

Portuensi et S. Rufinae Emum et Rmum Dñum card. ANTONIUM VICO, Pro-Praefectum S. Congregationis Rituum, qui dimisit titulum S. Callisti;

Albanensi Emum et Rmum Dñum card. IANUARIUM GRANITO PIGNATELLI DI BELMONTE, qui dimisit titulum S. Mariae Angelorum in Thermis.

IV. - PROVISIO ECCLESIARUM

In eodem Consistorio SSmus Dominus noster has quae sequuntur ecclesias de proprio pastore providit, scilicet:

Metropolitanis ecclesiis Tranensi et Barolensi, quibus adnexus est titulus Nazarenus et administratio perpetua Vigiliensis, praefecit R. P. D. Ioannem Régine, hactenus episcopum Neocastrensem;

Titulari episcopali ecclesiae Flaviopolitanae R. P. D. Bernardum Pizzorno, hactenus episcopum Cremensem;

Cathedralibus ecclesiis Pistoriensi et Pratensi R. P. D. Gabrielem Vettori, hactenus episcopum Tiburtinum;

Cathedrali ecclesiae Tudertinae R. P. D. Aloisium Zaffarami, hactenus episcopum titularem ecclesiae Sasimorum;

Cathedrali ecclesiae Cremensi R. D. Dalmatium Minoretti, parochum loci « Seregno », in Mediolanensi archidioecesi;

Cathedrali ecclesiae Lausannensi, cui adnexus est Genevensis titulus, R. D. Placidum Colliard, vicarium generalem eiusdem dioecesis;

Cathedrali ecclesiae Divionensi R. D. Mauritium Landrieux, parochum et archipresbyterum metropolitanae ecclesiae Rhemensis;

Cathedrali ecclesiae Oranensi R. D. Ludovicum Légasse, protonotarium apostolicum *ad instar,* hactenus praefectum apostolicum insularum S. Petri et Miquelonen;

Cathedrali ecclesiae Tornacensi R. D. Amadeum Crooij, canonicum metropolitanae ecclesiae Mechliniensis ac in seminario mysticae theologiae professorem;

Titulari episcopali ecclesiae Olimpiensi R. D. Emmanuelem Gonzales Garcia, parochum et archipresbyterum loci vulgo « Huelva » in Hispalensi dioecesi, deputatum in Auxiliarem episcopi Malacitani.

Insuper per Apostolicas, sive sub plumbo sive sub annulo Piscatoris, Litteras, Beatissimus Pater alios etiam iam renunciatos Sacrorum Antistites publicavit, scilicet:

PATRIARCHAM:

Venetiarum R. P. D. Petrum La Fontaine, iam episcopum titularem Charystiensem et a Secretis S. C. Rituum.

ARCHIEPISCOPOS:

Metropolitanae ecclesiae S. Ioannis Terrae Novae R. D. Eduardum Patritium Roche, ipsius archidioecesis administratorem;

Metropolitanae ecclesiae Salernitanae R. P. D. Carolum Gregorium Grasso, O. S. B. Cassin. prim. observ., abbatem Montis Virginis;

Metropolitanae ecclesiae Chamberiensis R. P. D. Dominicum Castellan, iam episcopum Diniensem;

Titularis archiepiscopalis ecclesiae Nisibensis R. P. D. Iosephum Petrelli, Delegatum Apostolicum Insularum Philippinarum;

Metropolitanae ecclesiae S. Francisci in California R. P. D. Edmundum Hanna, hactenus episcopum titularem Titopolitanum;

EPISCOPOS:

Cathedralis ecclesiae Matanzensis R. D. Severianum Sainz, vicarium generalem S. Christophori de Habana;

Titularis episcopalis ecclesiae Danabensis R. D. Arnoldum Franciscum Diepen, canonicum ecclesiae cathedralis Buscoducensis, quem constituit Coadiutorem cum iure futurae successionis Rmi episcopi Buscoducensis;

Titularis episcopalis ecclesiae Dorylensis R. D. Ioannem Baptistam Perez, canonicum metropolitanae ecclesiae Valentinae, Auxiliarem Emi ac Rmi Dni Cardinalis Archiepiscopi Toletani;

Titularis episcopalis ecclesiae Sorensis R. D. Antonium Monestel, parochum loci S. Antonii de *Belen* in dioecesi S. Iosephi de Costarica, quem deputavit in Coadiutorem cum iure futurae successionis Rmi episcopi de Comayagua;

Titularis episcopalis ecclesiae Birthensis R. D. Emmanuelem Vidal et Boullón, administratorem apostolicum Civitatensem;

Titularis episcopalis ecclesiae Halicarnassensis R. D. Thomam Franciscum Doran, dioecesis Providentiensis vicarium generalem, quem constituit Auxiliarem Rmi Episcopi Providentiensis;

Titularis episcopalis ecclesiae Alabandensis R. D. Ioseph Lang, cathedralis Zagrabiensis canonicum, quem constituit Auxiliarem Rmi archiepiscopi Zagrabiensis;

Titularium episcopalium ecclesiarum Bellogradensis et Semendriensis graeci ritus R. D. Dominicum Premus, cathedralis Zagrabiensis canonicum, quem constituit Auxiliarem Rmi archiepiscopi Zagrabiensis;

Cathedralis ecclesiae Cratensis R. D. Quintinum Rodriguez de Oliveira et Silva, parochum in eadem civitate Cratensi;

Cathedralis ecclesiae Ilheosensis R. D. Emmanuelem Antonium de Paiva, rectorem seminarii Parahybensis;

Cathedralis ecclesiae S. Aloisii de Cáceres R. P. Aloisium Mariam Gabiret, e tertio Ordine Regulari S. Francisci, rectorem seminarii Cuiabensis;

Cathedralis ecclesiae Octeriensis R. P. Carmelum Cesarano, Congr. SSmi Redemptoris;

Cathedralis ecclesiae Gerundensis R. D. Franciscum de Paula Mas et Oliver, canonicum magistralem ecclesiae cathedralis Barcinonensis;

Cathedralis ecclesiae Casalensis R. P. D. Albinum Pella, iam episcopum Calvensem et Teanensem;

Cathedralis ecclesiae Signinae R. P. D. Angelum Mariam Sinibaldi, hactenus episcopum tit. Europen. et suffraganeum Ostiensem et Veliternensem;

Cathedralis ecclesiae Hildesheimensis R. D. Iosephum Ernst, seminarii episcopalis Hildesheimensis rectorem;

Cathedralis ecclesiae Placentinae R. D. Angelum Regueras et Lopez, canonicum doctoralem ecclesiae Ovetensis et doctorem in utroque iure;

Titularis episcopalis ecclesiae Hamathensis R. P. Felicem Guerra, e Congregatione Salesiana, administratorem apostolicum ecclesiae metropolitanae S. Iacobi de Cuba;

Titularis episcopalis ecclesiae Ipsensis R. P. D. Honoratum Carcaterra, Ordinis Minorum;

Cathedralis ecclesiae Petrocoricensis R. D. Mauritium Rivière, parochum ecclesiae S. Mariae Magdalenae in urbe Parisiensi ac doctorem in s. theologia;

Cathedralis ecclesiae Augustodunensis R. D. Desideratum Berthoin, vicarium generalem Gratianopolitanum ac doctorem in s. theologia;

Cathedralis ecclesiae Bellovacensis R. D. Eugenium Stanislaum Le Senne, vicarium generalem Venetensem;

Cathedralis ecclesiae Diniensis R. D. Leonem Adulphum Lenfant, parochum S. Antonii in urbe Parisiensi et prolytam in s. theologia;

Cathedralis ecclesiae Ambianensis R. D. Andream Dubois de la Vil lerabel, vicarium generalem Briocensem et doctorem in s. theologia atque in iure canonico;

Cathedralis ecclesiae Larinensis R. D. Antonium Lippolis, archipresbyterum parochum ecclesiae cathedralis Conversanensis;

Cathedralis ecclesiae Arianensis R. P. D. Cosimum Agostino, hactenus episcopum Laquedoniensem;

Titularis episcopalis ecclesiae Tacapitanae R. P. D. Robertum Brindle, hactenus episcopum Nottinghamensem;

Cathedralis ecclesiae Lacus Salsi R. D. Iosephum Glass, parochum S. Vincentii in civitate vulgo *Los Angeles;*

Cathedralis ecclesiae S. Clodoaldi R. P. D. Iosephum Busch, iam episcopum Leadensem.

II

I. - CARDINALES NUPER CREATI RUBRO GALERO ORNANTUR

Die 9 decembris 1915 in palatio apostolico Vaticano habitum est Consistorium publicum, in quo SSmus Dominus noster Purpuratorum Patrum galero ornavit Cardinales die 6 eiusdem mensis creatos, nempe:

Emum Iulium Tonti,
Emum Alphonsum Mariam Mistrangelo,
Emum Ioannem Cagliero,
Emum Georgium Gusmini.

II. - PETITIO DE INTRODUCENDA CAUSA BEATIFICATIONIS VEN. IOANNIS BOSCO

Interea advocatus consistorialis Carolus Santucci, comes, orationem habebat pro introducenda Causa Beatificationis et Canonizationis Ven. Servi Dei Ioannis Bosco, sacerdotis, fundatoris Congregationis Salesianae. Cum vero Rmus Promotor Fidei Sanctissimum rogasset ut S. Rituum Congregationi eadem causa remitteretur, Summus Pontifex respondit: *Ad Nostram Congregationem Rituum quae videat ac referat.*

III. - PROVISIO ECCLESIARUM

Eadem die in Consistorio secreto, Beatissimus Pater has quae sequuntur ecclesias de proprio pastore providit, scilicet:

Titulari archiepiscopali ecclesiae Pessinuntinae praefecit R. P. D. Iosephum Alves de Mattos, hactenus archiepiscopum tit. Mytilenaeum;

Titulari archiepiscopali ecclesiae Mytilenaeae R. P. D. Ioannem Evangelistam De Lima Vidal, hactenus episcopum Angolensem et Congensem, quem deputavit Auxiliarem Patriarchae Lisbonensis;

Metropolitanae ecclesiae Beneventanae R. P. D. Alexium Ascalesi, hactenus episcopum S. Agathae Gothorum;

Metropolitanae ecclesiae Chicagiensi R. P. D. Georgium Mundelein, hactenus episcopum titularem Lorymensem et auxiliarem episcopi Brooklyniensis;

Cathedrali ecclesiae Reginatensi, nuper in Metropolitanam erectae, R. P. D. Oliverium Eleazarum Mathieu, hactenus eiusdem dioecesis episcopum;

Metropolitanae ecclesiae S. Bonifacii R. P. D. Arthurum Béliveau, hactenus episcopum titularem Domitianopolitanum;

Titulari archiepiscopali ecclesiae Lacedaemoniensi R. D. Titum Trocchi, dioecesis Romanae, canonicum Liberianum, doctorem in litteris, in s. theologia et in iure canonico, renuntiatum Delegatum Apostolicum apud rempublicam Cubanam et Portoricensem;

Titulari archiepiscopali ecclesiae Nicosiensi R. D. Franciscum Cherubini, dioecesis Hortanae, subsecretarium S. Congregationis de Religiosis, doctorem in s. theologia et in iure canonico, renuntiatum Delegatum Apostolicum apud rempublicam de Haiti;

Titulari archiepiscopali ecclesiae Sebastensi R. D. Henricum Gasparri, dioecesis Nursinae, auditorem Nuntiaturae Apostolicae Brasilianae, doctorem in s. theologia et in utroque iure, renuntiatum Delegatum Apostolicum apud rempublicam Columbianam;

Archiepiscopali ecclesiae nuper erectae Winnipegensi, R. D. Alfredum Sinnot, secretarium Delegationis Apostolicae Canadensis;

Cathedrali ecclesiae Buffalensi R. P. D. Dionisium Dougherty, hactenus episcopum Jaren. (S. Elisabeth in insulis Philippinis);

Cathedrali ecclesiae Reatinae R. D. Tranquillum Guarneri, rectorem seminarii Cremonensis;

Cathedrali ecclesiae Covintonensi R. D. Ferdinandum Brossert, administratorem apostolicum eiusdem dioeceseos;

Cathedrali ecclesiae Portalegrensi in Lusitania R. D. Emmanuelem Mendes da Conceicâo Santos, canonicum cathedralis Egitaniensis, doctorem in s. theologia;

Titulari episcopali ecclesiae Sabratensi R. D. Martinum Kheberich, canonicum praepositum cathedralis Scepusiensis, deputatum in Auxiliarem episcopi eiusdem dioecesis.

Insuper per Apostolicas, sive sub plumbo sive sub annulo Piscatoris, Litteras, Beatissimus Pater alios etiam iam renunciatos Sacrorum Antistites publicavit, scilicet:

ARCHIEPISCOPOS:

Metropolitanae ecclesiae Amalphitanae R. P. D. Herculanum Marini, hactenus episcopum Nursinensem;

Titularis archiepiscopalis ecclesiae Seleuciensis in Isauria R. P. D. Thomam Kennedy, hactenus episcopum titularem Adrianopolitanum;

Metropolitanarum ecclesiarum Gnesnensis et Posnaniensis R. D. Edmundum Dalbor, canonicum metropolitanae ecclesiae Posnaniensis;

Archiepiscopalis titularis ecclesiae Irenopolitanae in Isauria R. P. D. Iosephum Ridolfi, hactenus archiepiscopum Hydruntinum;

Titularis archiepiscopalis ecclesiae Achridanae R. P. D. Angelum Mariam a S. Teresia, in saeculo Angelus Perez, e Carmelitis Discalceatis, Coadiutorem cum futura successione Rmi Archiepiscopi Verapolitani;

Titularis archiepiscopalis ecclesiae Cassiopensis R. P. D. Philippum Prosperum Augouard, iam episcopum Sinidensem.

EPISCOPOS:

Cathedralium ecclesiarum Asculanae et Ceriniolensis R. D. Ioannem Sodo, parochum ecclesiae metropolitanae Neapolitanae;

Cathedralis ecclesiae Caesenatensis R. D. Fabium Berdini, vicarium generalem dioecesis Imolensis;

Cathedralis ecclesiae Bovensis R. D. Paulum Albèra, rectorem seminarii metropolitani Rheginensis;

Titularis episcopalis ecclesiae Larensis R. P. D. Ioachim Antonium d'Almeida, iam episcopum Natalensem;

Titularis episcopalis ecclesiae Charystiensis R. D. Gastonem Laperrine d'Hautpoul, presbyterum Elnensem et protonotarium apostolicum *ad instar;*

Titularis episcopalis ecclesiae Claudiopolitanae R. D. Xistum Sosa, parochum de Altagracia in dioecesi de Calabozo ac doctorem in s. theologia, administratorem apostolicum de Guaiana;

Titularis episcopalis ecclesiae Etaloniensis R. P. D. Carolum Warren Currier, iam episcopum Matanzensem;

Cathedralis ecclesiae Barrensis R. P. D. Augustum Alvaro de Silva, hactenus episcopum Florestensem;

Cathedralis ecclesiae Seniensis cum perpetua administratione ecclesiae Modrussensis R. D. Iosephum Marutić, canonicum ad honorem cathedralis ecclesiae Seniensis et magistrum in gymnasio Gospiciensi;

Cathedralis ecclesiae Elpasensis, nuper erectae, R. P. Antonium Schuler, S. I., parochum ecclesiae S. Cordis in urbe Denver (Colorado);

Cathedralis ecclesiae Florestensis R. D. Iosephum Lopes de Oliveira, parochum de Boâ Vista in loco vulgo « Recife », archidioecesis Olindensis, et protonotarium apostolicum *ad instar;*

Titularis episcopalis ecclesiae Themisoniensis R. D. Paulum Jedzink, canonicum metropolitanae ecclesiae Posnaniensis, quem constituit Auxiliarem Rmi Archiepiscopi Gnesnensis et Posnaniensis pro archidioecesi Posnaniensi;

Titularis episcopalis ecclesiae Polystiliensis R. D. Antonium Mönch, doctorem in s. theologia, quem constituit Auxiliarem Rm̃i episcopi Trevirensis;

Cathedralis ecclesiae Alatrinae R. D. Michaëlem Izzi, vicarium generalem dioecesis Ceriniolensis;

Cathedralis ecclesiae Sinus Viridis R. P. D. Paulum Rhode, episcopum titularis ecclesiae Barcaeae et auxiliarem archiepiscopi Chicagiensis;

Titularis episcopalis ecclesiae Tipasitanae provinciae Numidiae R. D. Michaëlem Gallagher, vicarium generalem episcopi Grandormensis, quem constituit Coadiutorem cum iure futurae successionis Rm̃i episcopi Grandormensis;

Cathedralis ecclesiae Albanensis in America R. P. D. Thomam Cusack, hactenus episcopum titularis ecclesiae Themiscyraeae et auxiliarem archiepiscopi Neo-Eboracensis;

Titularis episcopalis ecclesiae Phaselitensis R. P. D. Iosephum Candidum Piñol et Batres, hactenus episcopum Granadensem;

Cathedralis ecclesiae Granadensis R. P. D. Canutum Reges y Balladares, decanum capituli cathedralis Leonensis in America centrali;

Cathedralis ecclesiae Mutilanae R. D. Rogerium Bovelli, vicarium generalem dioecesis Tudertinae;

Cathedralis ecclesiae Burgi S. Domnini R. D. Iosephum Fabbrucci, parochum loci *Strada* in dioecesi Fesulana;

Cathedralium ecclesiarum Dunensis et Connorensis R. D. Iosephum Mac Rory, vice-praesidem et professorem S. Scripturae in collegio Maynoothiano;

Cathedralis ecclesiae Linciensis R. D. Ioannem Gfoellner, s. theologiae pastoralis magistrum in seminario Linciensi;

Titularis episcopalis ecclesiae Troadensis R. P. Pacificum Monza, hactenus ministrum generalem Ordinis Fratrum Minorum et iam vicarium apostolicum Scopiensem;

Cathedralis ecclesiae Brigantiensis R. D. Iosephum Lopes Leide de Faria, presbyterum Bracharensis archidioecesis;

Titularis episcopalis ecclesiae Abbiritensis R. D. Ludovicum Van Dyck, e Congregatione Imm. Cordis Mariae de Scheut, vicarium apostolicum Mongoliae occiduo-meridionalis;

Titularis episcopalis ecclesiae Curiensis R. P. Angelum a Casola Valsenio (in saeculo Iosephum Poli), ex ordine Fratrum Minorum Capuccinorum, Coadiutorem cum futura successione episcopi Allahabadensis in Indiis orientalibus;

Cathedralis ecclesiae S. Petri et Arcis Gallicae seu Martinicensis R. P. D. Paulum Aloisium Iosephum Lequien, Congregationis a Spiritu Sancto alumnum;

Cathedralis ecclesiae Tinensis et Miconensis R. D. Matthaeum Vido, vicarium capitularem eiusdem dioecesis;

Titularis episcopalis ecclesiae Abderitanae R. P. Theodorum Gordaliza, ex Ordine Praedicatorum, deputatum Coadiutorem cum futura successione vicarii apostolici Ton-Kin septentrionalis;

Titularis episcopalis ecclesiae Prienensis R. P. D. Franciscum Löbmann, canonicum decanum capituli S. Petri Budissae, vicarium apostolicum Saxoniae, administratorem praefecturae apostolicae Lusatiae;

Cathedralis Ecclesiae Nicopolitanae R. P. D. Damianum a Virgine Perdolente, in saeculo Ioannem Theelen, sacerdotem professum Congregationis SSmae Crucis et Passionis D. N. I. C.;

Titularis episcopalis ecclesiae Abritensis R. D. Ioannem De Vienne, e Societate Sacerdotum a Missione, vicarium apostolicum Ce-li meridio-occidentalis;

Titularis episcopalis ecclesiae Soliensis seu Soliorum R. P. D. Leonardum Baumbach, iam episcopum Nicopolitanum.

IV. - SACRI PALLII EXPOSTULATIO ET CONCESSIO

Deinde Beatissimus Pater sacrum Pallium expostulatum concessit ecclesiis: *Ostiensi, Beneventanae, Tranensi et Barolensi, Chicagiensi, Adelaidensi, Sancti Bonifacii, Reginatensi, Winnipegensi,* et, ex privilegio, ecclesiis *Augustodunensi* et *Savonensi.*

Idem iam obtinuerant, praecedenti concessione pontificia, ecclesiae: *Venetiarum, Amalfitana, Salernitana, S. Francisci in California, S. Ioannis Terrae Novae, Chamberiensis.*

V. - TITULI CARDINALIBUS NUPER CREATIS ASSIGNATI

Tandem Beatissimus Pater assignavit:

Emo Tonti titulum presbyteralem Ss. Silvestri et Martini ad Montes;

Emo Mistrangelo titulum S. Mariae Angelorum in Thermis;

Emo Cagliero titulum S. Bernardi ad Thermas;

Emo Gusmini titulum S. Susannae.

VERSIO AUTHENTICA

ALLOCUTIONIS HABITAE A SSMO DOMINO NOSTRO BENEDICTO PP. XV IN CONSISTORIO SECRETO DIEI 6 DECEMBRIS 1915.

Venerabili Fratelli,

Vi son note, senza dubbio, le difficoltà che C'impedirono di convocare prima d'ora il Sacro Collegio, e se oggi Ci è dato finalmente di rivedervi numerosi in questa nobile aula, non è perchè quelle difficoltà siano venute meno, ma perchè abbiamo temuto che da un ulteriore ritardo potesse soffrir danno il buon andamento di questa Curia Romana. Imperocchè non pochi sono i vuoti che, sia nello scorso anno, sia in questo, si son successivamente verificati nel Sacro Collegio; e se in ogni tempo al Romano Pontefice avrebbe recato dolore la perdita di consiglieri sì illuminati e di così fidi assistenti, tanto più abbiamo a dolercene Noi, che assumemmo il governo della Chiesa in questo periodo storico gravissimo.

Per fermo, nonostante che immense rovine si sian già accumulate pel corso di ben sedici mesi; nonostante che cresca nei cuori il desiderio della pace e alla pace anelino nel pianto sì numerose famiglie; nonostante che Noi abbiamo adoperato ogni mezzo che valesse in qualche modo ad affrettare la pace e a comporre le discordie, pur nondimeno questa guerra fatale imperversa ancora per mare e per terra, mentre, d'altra parte, sovrasta alla misera Armenia l'estrema rovina. Quella stessa Lettera, che nell'anniversario dell'inizio della guerra, indirizzammo ai popoli belligeranti ed ai loro Capi, quantunque avesse sì riverente accoglienza, non produsse tuttavia i benefici effetti che se ne attendevano.

Vicario in terra di Colui ch'è il *Re Pacifico*, il *Principe della Pace*, non possiamo non commuoverci sempre più per la sventura di tanti Nostri figli e non levare di continuo le Nostre braccia supplichevoli al Dio delle misericordie, scongiurandolo con tutto il cuore che si degni di porre ormai un termine colla sua potenza a questo sanguinoso conflitto. E mentre procuriamo, per quanto è da Noi, di alleviarne le dolorose conseguenze con quegli opportuni provvedimenti che vi sono ben noti, Ci sentiamo mossi dall'Apostolico ufficio ad inculcare nuovamente l'unico mezzo che possa presto condurre all'estinzione dell'immane

conflagrazione. Per preparare la pace, quale è ardentemente desiderata da tutta intera l'umanità, cioè una pace giusta, duratura e non profittevole ad una soltanto delle parti belligeranti, la via, che può veramente menare ad un felice risultato, è quella che fu già sperimentata e trovata buona in simili circostanze e che noi ricordammo nella medesima Nostra Lettera: che cioè, in uno scambio d'idee, diretto o indiretto, siano, con animo volenteroso e con serena coscienza, esposte finalmente con chiarezza e debitamente vagliate le aspirazioni di ciascuno, eliminando le ingiuste ed impossibili e tenendo conto, con equi compensi ed accordi se occorra, delle giuste e possibili. Naturalmente, come in tutte le controversie umane che vogliano dirimersi per opera dei contendenti medesimi, è assolutamente necessario che da una parte e dall'altra dei belligeranti si ceda su qualche punto e si rinunzi a qualcuno degli sperati vantaggi; e ciascuno dovrebbe far di buon grado tali concessioni, anche se costassero qualche sacrificio, per non assumere, innanzi a Dio e agli uomini, l'enorme responsabilità della continuazione d'una carneficina, di cui non vi ha esempio e che, prolungata ancora, potrebbe ben essere per l'Europa il principio della decadenza da quel grado di prospera civiltà, al quale la religione cristiana l'aveva innalzata.

Questi i sentimenti dell'animo Nostro riguardo alla guerra, considerata in ordine ai popoli che vi si trovano disgraziatamente impigliati. Se poi consideriamo gl'inconvenienti che dal conflitto europeo son derivati alla causa cattolica ed alla Apostolica Sede, ognun vede quanto gravi essi siano e quanto lesivi della dignità del Romano Pontefice. Già altre volte, seguendo le orme dei Nostri Predecessori, lamentammo che la condizione del Romano Pontefice fosse tale da non consentirGli l'uso di quella piena libertà che gli è assolutamente necessaria pel governo della Chiesa. Ma chi non vede che ciò si è reso tanto più evidente nelle attuali circostanze? Certo, non fece difetto a coloro che governano l'Italia la buona intenzione di eliminare gl'inconvenienti; ma questo stesso dimostra chiaramente che la situazione del Romano Pontefice dipende dai poteri civili e che, col mutare degli uomini e delle circostanze, può anch'essa mutarsi ed anche aggravarsi. Nessun uomo sensato potrà affermare che una condizione sì incerta e così sottoposta all'altrui arbitrio sia proprio quella che convenga alla Sede Apostolica. Del resto, neppur si potè evitare, per la forza stessa delle cose, che si verificassero parecchi inconvenienti di un'evidente gravità. Per tacer d'altri, Ci limitiamo ad osservare che taluni degli ambasciatori o ministri, accreditati presso di Noi dai loro Sovrani, furono costretti a partire per tutelare la loro dignità personale e le prerogative del loro ufficio: il che

importa per la Santa Sede la menomazione di un diritto proprio e nativo e la diminuzione d'una necessaria garanzia, del pari che la privazione del mezzo ordinario e più di ogni altro acconcio, di cui suole servirsi per trattar gli affari coi governi esteri. Ed a questo proposito dobbiamo rilevare con dolore come nell'altra parte belligerante sia persino potuto nascere il sospetto che Noi, per necessità di cose, nel trattare gli affari che riguardano i popoli in guerra, ci lasciamo oramai regolare e guidare dai soli suggerimenti di coloro che Ci possono far sentire la loro voce. Che dire poi della cresciuta difficoltà delle comunicazioni tra Noi ed il mondo cattolico, per la quale Ci si rese così arduo il poterCi formare quel completo ed esatto giudizio sugli avvenimenti, che pur Ci sarebbe stato così utile?

Ci sembra, o Venerabili Fratelli, che quanto abbiam detto fin qui basti a mostrarvi quanto cresca di giorno in giorno il Nostro dolore, sia perchè cresce spaventosamente questa carneficina di uomini, appena degna di secoli più barbari, sia perchè peggiora nel tempo stesso la condizione della Sede Apostolica. Abbiamo la certezza che voi, come partecipate alle cure e sollecitudini che C'impone l'Apostolico ufficio, così condividiate questa Nostra duplice afflizione: crediamo anzi che tutto il popolo cristiano faccia eco al Nostro dolore. Ma perchè dovremmo sgomentarCi, quando il Principe dei Pastori Cristo Gesù promise che non avrebbe fatto mancar mai la sua assistenza alla Chiesa e molto meno nei momenti più ardui e procellosi? All'amatissimo Redentore del genere umano salgano dunque le nostre fiduciose preghiere, accompagnate da opere di carità e di penitenza, perchè Egli, ricco in misericordia, voglia affrettare il termine delle sofferenze tra le quali oggi l'umanità si dibatte.

Ma, ritornando all'argomento donde prendemmo le mosse, per colmare i vuoti fattisi nel Sacro Collegio, abbiamo stabilito di darvi oggi a colleghi uomini di eminenti virtù. Li abbiamo scelti in egual numero dall'uno e dall'altro clero; li abbiamo scelti fra coloro che con plauso e con successo o hanno governato le Chiese loro affidate o hanno rappresentato all'estero la Santa Sede; o si dedicarono alla cristiana educazione della gioventù o finalmente si affaticarono per estendere il regno di Cristo. I quali tutti teniamo per fermo che Ci saranno di giovamento colla loro solerzia e col loro senno per il maggior bene della causa cattolica.

SACRA CONGREGATIO RITUUM

DECRETUM

CIRCA PRECES IN FINE MISSAE RECITANDAS

Quum in aliquibus locis et Dioecesibus dubium exortum sit: Utrum preces in fine Missae a Summo Pontifice Leone XIII praescriptae, adhuc sint recitandae, Sacra Rituum Congregatio respondendum censuit: Affirmative, servatis decretis et normis ab ipsa Sacra Congregatione traditis.

Atque ita rescripsit, declaravit et approbante Sanctissimo Domino Nostro Benedicto Papa XV, servari mandavit.

Die 24 novembris 1915.

A. Card. Vico, *S. R. C. Pro-Praefectus.*

L. ✠ S.

Alexander Verde, *Secretarius.*

SACRA POENITENTIARIA APOSTOLICA

DECLARATIO

S. Poenitentiaria ad dubitationes et controversias solvendas, quae apud nonnullos exortae sunt circa facultates ab eodem S. Tribunali, durante hoc bello, concessas Decretis diebus 18 decembris anni 1914, et 11 martii huius anni datis, adprobante Sanctissimo Domino Nostro Benedicto PP. XV, declarat praedictas facultates in illis locis territorii bellici (vulgo *zona di guerra*) tantummodo adhiberi posse, in quibus difficile sit fidelibus pro sacramentali confessione peragenda recurrere ad sacerdotes adprobatos a locorum Ordinariis, simulque sacerdotibus ad exercitum pertinentibus eosdem Ordinarios adire ad adprobationem obtinendam pro eorumdem fidelium confessione recipienda.

Datum Romae, in Sacra Poenitentiaria, die 4 decembris 1915.

Gulielmus Card. Van Rossum, *Poen. Maior.*

L. ✠ S.

I. Palica, *S. P. Secretarius.*

SACRA ROMANA ROTA

MEDIOBURGEN.

CREDITI

Benedicto PP. XV feliciter regnante, Pontificatus Dominationis Suae anno primo, die 20 aprilis 1915, RR. PP. DD. Ioannes Prior, Ponens, *Aloisius Sincero et Iosephus Mori, Auditores de turno, in causa* Medioburgen. - Crediti *inter* Carolum Walker, *architectum, repraesentatum per legitimum patronum Vincentium Sacconi, advocatum, et* Patrem Priorem Communitatis S. Ioannis de Deo apud Scorton, *necnon* Patrem Provincialem eiusdem Communitatis *et* Procuratorem Generalem Ordinis S. Ioannis de Deo, *repraesentatos per legitimum patronum Hildebrandum Silvestri Faà, sequentem tulerunt definitivam sententiam.*

Fratres e Familia religiosa a S. Ioanne de Deo instituta, qui apud Scorton, in dioecesi Medioburgensi situm, aegrotis curandis incumbunt, nosocomii aedes, quae parvae nimis pro crescente aegrotorum numero evaserunt, Provinciae Praesidis in Gallia commorantis accedente auctoritate, ampliandi atque fere de novo excitandi mense augusti 1908 consilium inierunt. Typum novi hospitalis exstruendi, a Fratre quodam Alexandro delineatum, architecto Carolo Walker Prior Communitatis tradidit, ut eumdem pro sua in arte architectonica peritia diligenter expenderet atque pretium operis exsequendi praefiniret. Examine peracto, iudicavit architectus die 25 augusti 1908 opus, iuxta typum sibi submissum, perfici potuisse pro summa minima 16,500 libellarum sterlingarum, seu pro libellis italis 412,500. Re relata Provinciae Praesidi, ipse typum Fratris Alexandri nimis sumptuosum censuit, prout Carolo Walker in epistola Fr. Pacomii Hughes diei 25 oct. 1908 nuntiatum est: « Le Père « Prieur vous fait dire que le plan du Rév. Fr. Alexandre a été jugé « trop riche et trop grandiose ». Declaravit dein architectus, die 30 octobris 1908, se proprio marte alium typum, scopo, prout sibi videbatur, magis congruum (ep. 10 nov. 1908) confecturum esse, quem, post colloquia cum Patre Priore habita (epist. 12 nov. 1908) rude tantum, iuxta eiusdem Prioris mandatum (ep. 31 ian. et 12 febr. 1909) exaratum, ad

eum misit ut iudicio Superioris Provincialis submitteretur, a quo tamen varias ob rationes reiectus est (ep. 1 mart. 1909; diar. Walker, 3 mart. 1909).

Architectus, vero, ab incoepto non destitit, sperans se typum quemdam idoneum producturum, qui plausum Patris Provincialis mereretur (ep. 2 et 3 mart. 1909), et manum operi admovit, approbante Patre Priore, dummodo, iuxta Praesidis Provinciae instructionem, typus tantum rudis et incomplete delineatus foret, donec conceptus quidam definitivus aedificii erigendi evolvi contigerit (ep. 12 mart. 1909): « Egli « (Superior Provincialis) desidera anche che io vi chieda di non preoc- « cuparvi troppo pei vostri piani, poichè, a suo credere, basterebbe un « semplice tracciato, finchè non si sia venuto a qualche concetto defi- « nitivo ». Mense vero sequenti (ep. 9 aprilis 1909) Prior Communitatis architectum ab opere prosequendo dissuadet, donec decisio quaedam definitiva ab auctoritate provinciali haberetur. Mense iulii, deinde, architectus rogat P. Priorem ut a Superiore Provinciali impetretur facultatem sibi fieri opus prosequendi (diar. Walker, 9 iul. 1909); quin autem, quantum ex actis iudicari possit, optata facultas a Priore petita vel obtenta fuerit, ipsum typi delineationi incumbentem monet P. Prior nuntio telegraphico diei 11 augusti ut ab opere desistat, donec instructionem a P. Provinciali reciperet. Continuo precibus institit architectus apud P. Priorem, in scriptis primo (ep. 11 aug. 1909), dein ore prolatis (diar. Walker 14 aug.), ut typus ab ipso noviter excogitatus et iam fere ad unguem delineatus, ad Provincialem mitteretur, cum spe viva recreatus esset approbationem ipsius obtinendi. Annuit tandem P. Prior, sub conditione quod, typo approbato et opere eumdem exsequendi Carolo Walker commisso, iste honorariis pro peritia super typo Fratris Alexandri facta renunciaret (diar. Walker 14 aug. 1909). Typus, tamen, P. Provinciali submissus, reiectus fuit, uti architecto nuntiatum fuit in epistola P. Prioris diei 14 oct. 1909. Elapsis sex mensibus, Carolus Walker, dum iter, recreationis causa, ad Italiam peragebat, occasionem arripuit P. Provincialem Parisiis invisendi ipsumque circa propositum novi Hospitalis apud Scorton alloquendi, quo tempore instructiones ab illo accepit novum quemdam typum rude delineandi (diar. Walker, 16 et 17 mart. 1910), quem, in patriam reversus, fieri curavit, eumque Fratribus Scortonensibus tradidit Provinciae Praesidi transmittendum. Eo usque placuit Superiori Provinciali ut medio mense maii (ep. 14 maii 1910) architecto mandatum dederit ichonographiam definitivam delineandi iuxta typum primis lineis designatum, factis tamen quibusdam alterationibus, inter quas tertia contignatio in hoc typo incompleto aliena manu adiecta (notulae Walker, Summ., n. 101). Eodem tempore eum monuit P. Prior

pretium operis summam 16,000 libell. sterl. (400,000 lib. ital.) attingere non debere (ep. 30 maii 1910). « Le Prieur me prie de indiquer ceci: si « dans le passé il a été question de dépenser L. 16.000 (sterl.) sur les « constructions proposées, il ne peut pas en être question plus long- « temps, car nous n'avons pas cette somme. Tout ce que nous voulons « est un bâtiment simple et confortable ».

Vix delineatos typos cum diagrammatibus, descriptionibus, etc., opportunis, eosdem Concilio Regionali apud Richmond, ad quod pertinet locus Scorton, architectus medio mense iulii (ep. 15 iulii 1910) exhibere voluit, ut operis exsecutioni nil obstare decerneret, quod sub conditione facili effectu decretum est. Paucos post dies, typis ad Provinciae Praesidem transmissis, Priori quaerenti propositi aedificii pretium (ep. 26 iul. 1910) respondet architectus (ep. 29 iul. 1910) summam requiri 18.000 lib. sterl., seu 450.000 lib. it.; de quo certior factus, P. Prior de nimio sumptu continuo conqueritur (ep. 31 iul. 1910), ob quem non obscure innuit novum typum a Consilio Congregationis Provinciali reiectum iri. Reapse nuntiatum est architecto, initio mensis septembris, decretum P. Provincialis, quo « nullam novarum aedium propositionem « Ordinis Praepositis acceptam fore, quae summam libell. sterl. 14.000 « superaret ». Cum ex una parte architectus nullum medium videret sumptus diminuendi nisi molem diminuendo aedificii erigendi (epist. 10 decemb. 1910), et ex alia parte parum fiduciae in architectum Fratres haberent, statuit P. Provincialis non amplius operam illius adhibere et ipsum rogavit ut summam pro operis iam praestitis et impensis factis sibi debitam declararet. Summam petiit architectus libell. sterl. 500 (lib. it. 12,500), animadvertens, si Fratres huiusmodi summae solutioni non acquiescerent, se paratum esse rem dirimendam subiicere arbitro cuidam perito de communi consensu utriusque partis electo. Arbitratu reiecto et consilio cuiusdam periti privatim audito, P. Provincialis summam obtulit solvendam libell. sterl. 112. Nimis omnino parvam pro operis diu et abunde praestitis hanc summam aestimans, statuit architectus, ad creditum recuperandum, haud dissentiente Medioburgensi Ordinario, rem ad forum civile deferre.

Hic vero non paucas expertus est difficultates. Prior enim domus Scortonensis, cum quo rem totam tractavit, et qui etiam intermediarius fuit inter ipsum architectum et Provinciae Ordinis Praesidem, qui solus, audito suo Concilio, aedes erigendas decernere potuit, expleto officii termino, in Galliam redierat, extra territorium videlicet foro anglico subditum, et novus Pater Prior noluit sibi assumere coram tribunali onus debiti contracti. Imo, Fratres Scortonenses Praepositique Provin-

ciae renuerunt quamcumque personam designare, quae de debiti contracto in iudicio responderet. Citavit, igitur, architectus actualem domus Scortonensis Priorem cum quibusdam Fratribus, qui, cum proprium peculium non possiderent, a iudice primae instantiae mandatum petiit obtinuitque, ut illi tanquam personam gerentes Ordinis universi S. Ioannis de Deo haberentur. Contra huiusmodi mandatum Fratres appellationem interposuerunt et iudices secundae instantiae perpenderunt Familiam Religiosam S. Ioannes de Deo coram lege anglica ens iuridicum (*incorporated Society*) non esse, ac proinde in iudicium vocari non posse, sed tantummodo singulos Ordinis socios tanquam individuos, pro parte ad ipsos in universo Ordine respective spectante, citabiles esse; et quamvis in lege anglica provisum sit ut singula quaedam membra Societatis, quae ut ens iuridicum seu persona moralis non habetur, per mandatum iudicis iuberi possint ut iura aliorum in ius non vocatorum defendant, eos, tamen, tales oportet esse, qui rite personam aliorum sociorum gerere posse iudicantur, quod de actualiter citatis in causa haud demonstratum esse iudices edixerunt, ac proinde Fratrum appellationem admiserunt, mandatum primi iudicis rescindentes, et mandarunt expensas omnes utriusque instantiae ab architecto actore solvendas esse. Paucos post menses, ab amicis ecclesiasticis certior factus de existentia Tribunalis S. R. Rotae, ubi ex gratia Summi Pontificis iura sua prosequi posset, Carolus Walker recurrit ad S. Sedem, et, Commissione pontificia obtenta, causam instituit in primo gradu apud N. S. Ordinem. Citati Procurator Generalis Ordinis S. Ioannis de Deo necnon Prior Communitatis apud Scorton cum patrono actoris dubio sequenti concorditer subscripserunt: *An et quaenam summa architecto Carolo Walker debeatur, tum pro opere praestito, tum pro expensis, tum etiam pro damnis ex omissa vel dilata solutione in casu?*

Serius in iudicium vocatus P. Provincialis contra dubium concordatum nihil habuit excipiendum.

Ad ius quod spectat. Quaestio praecipue agitur de locatione-conductione operarum. Locatio-conductio est « contractus quo quis pro certa « mercede, certae alicuius rei usum, vel operas, aut opus alteri acce- « ptanti promittit » (D'Annibale, tom. 2, n. 485, ed. 3, cum communi; Reiff., lib. 3, tit. 18, n. 2). Locati labores architecti ad speciem pertinent locationis operarum, potius quam operis, ut ex modernis Communitatoribus in ius romanum liquet. Ita Pacchioni (*Istit. di diritto commune*, pag. 570): « Si ha *locatio operarum*, quando una delle parti (detta " loca- « tore „) si obbliga a prestare una certa quantità di lavoro ... all'altra

« parte (detta " conduttore „), affinchè questo se ne valga secondo il con-
« venuto. Si ha invece *locatio operis* quando una delle parti, che, con
« termine non romano, possiamo chiamare " imprenditore „, si obbliga
« di fronte all'altra (che vien detto nelle fonti *conductor*) e che moder-
« namente chiamasi " committente „, a compiere una certa impresa che
« richiede una certa quantità di lavoro ». Et Bertolini (*Appunti di diritto commune*, pag. 704): « Entrambe (*locatio operarum et locatio operis*) con-
« templano e presuppongono il lavoro, l'attività altrui; ma la *locatio ope-*
« *rarum* ha per oggetto il lavoro *in sè*, i servigi come tali (*operae*), pre-
« scindendo dal prodotto o risultato che ne derivi (tante giornate di
« lavoro di un domestico o di un operaio: idemque dicendum de operis
« medici, advocati, architecti, ecc.); la *locatio operis*, viceversa, ha per
« oggetto appunto il risultato o prodotto del lavoro (*opus*), prescindendo
« dal lavoro come tale (la costruzione di una casa, ecc.) ». Verbis enim *opere locato-conducto* in iure romano significatur ex opere facto corpus aliquod perfectum (L. 5, § 1, § *De verb. signif.*, 50, 16; Paul. 2, ad edict.). Quoad locationem vero operarum docet Carocino (*De locato et conducto*, pag. 285, concl. 48): « Saepe occurrit sermo operarum in ... locati-con-
« ducti materia, in quarum divisione varii fuerunt antiqui et recentiores
« iuris interpretes; quidam enim duas tantum constituunt species, offi-
« ciales nempe et artificiales ... artificiales, quas nonnulli fabriles appel-
« lant, quae alicuius artis propriae sunt, ut medicus, pictor et similis ».

Quoad quantitatem mercedis, ubi nihil expresse in pacto statuitur, maxime attendenda est consuetudo locorum. Merces certa esse debet, ait D'Annibale (l. c.), « vel in se, vel relate ad aliud, vel *ex moribus regionis* »; et Reiff. (l. c., n. 109): « in pensanda mensura iusti pretii, ad id quod in
« aliquo loco communiter fit, et iustum aestimatur, omnino attendere oportet » (arg. 1, *Pretio rerum*, ff. ad Leg. Falcidiam; Molina et Cardenas, loc. cit.; D'Annibale, tom. 2, n. 442; Lessius, II, 24, 23; Molina, D. n. 506).

Locator vero qui opus negligenter peregit, vel laborem debitum omisit, vel non debito modo praestitit, pro rata laboris omissi vel non debite praestiti remittere debet de mercede relativa, prout habet Reiff. (loc. cit., n. 86): « Hi omnes ex iustitia obligantur iuxta locationis-con-
« ductionis tenorem fideliter praestare operas et labores locatos, ita ut
« pro rata laboris debiti omissi vel negligenter peracti (quatenus non
« pervenit ad gradum infimum iusti laboris) tenentur remittere vel iam
« acceptam restituere » (Navarrus, *Manual.*, cap. 17, n. 197; Molina, disp. 944, n. 9; Sylvester, v. *Locatio*, qu. 12; Bonacina, *De contract.*, disp. 3, q. 7, punct. 4, n. 1, et communis aliorum, arg. 1, § 6, ff. h. t. et 1 fin. cap. *de condicto ob causam*). Ratio patet quia merces et stipen-

dium datur ob labores et operas; consequenter si hi non omnino vel non debite praestantur, pro rata laboris omissi, vel non debite praestiti, mercedem remittere vel restituere debent (cf. Lessius, *De iust. et iur.*, lib. 2, cap. 24, n. 30).

Quod ad regulam spectat dimetiendi negligentiam locatoris operarum, communis sententia Doctorum est eum teneri « de culpa lata, et « de levi, non autem de levissima, nec de casu fortuito; eo quod con- « tractus sit in commodum utriusque » (Lessius, *De iust. et iur.*, lib. 2, cap. 24, n. 30; cap. 6, dub. 8). Lata autem culpa, iuxta iurisperitos, est omissio diligentiae, quam adhibere solent etiam desidiosi, seu, ut dicitur L. 223 D. *De verb. signif.*: « Latae culpae finis est non intelligere quod « omnes intelligunt ». Item (L. 213, n. 1, eod. tit.): « Culpa levis est omissio « diligentiae, quam communiter adhibere solent homines diligentes, aut « boni et prudentes patres familias » (cfr. Rota, *Turonen. - Solutionis* coram Many).

Ad factum quod attinet. - Non est dubium quin architecto Carolo Walker aliquid debeatur tum pro operis praestitis tum pro expensis ab eo solutis, uti Fratres ipsi tacite admiserunt in petitione architecto nomine P. Provincialis facta die 11 aug. 1911, ut summam pro labore praestito necnon expensis sibi debitam exponeret. « Le Père Provincial me « prie, etc. ... A sa demande, je dois vous demander de nous envoyer, « aussitôt que possible, le montant de tout ce que vous est dû pour vos « différents croquis ainsi que tous vos frais de voyage jusqu'à ce jour ». Eadem tacita admissio habetur in summa spontanee a P. Provinciali oblata ad debitum exstinguendum: « Le Provincial me dit de vous don- « ner L. st. 100 plus L. st. 12, 10, 0, comme frais de voyage, en règle- « ment de votre compte » (ep. 5 nov. 1911). Praeterea, ex epistolis Fratrum passim colligitur mandata architecto fuisse commissa ad operas suas praestandas, et ab illo pacta mercede iuxta normas consuetas fuisse accepta, quod ad validitatem sufficit contractus, qui nulla forma determinata iniri iubetur.

Quaestio, igitur, reducitur ad mensuram summae determinandam architecto debitae sive pro operis praestitis sive pro expensis et damnis praetensis. Et primo de debito ex operis praestitis vel labore ab architecto peracto agendum est.

Architectus pro operis praestitis summam praetendit lib. st. 462.10.0 (lib it. 11,562,50) utpote portionem $2^1/_2$ per cent. valoris aedificii construendi, pro quo typos completos delineavit, iuxta regulam nonam « Regularum circa honoraria, etc. architectorum ab Instituto Regali

« Architectorum Britannicorum decretarum, quae ab Associatione Archi-« tectonica Angliae Septentrionalis confirmatae sunt ». Regula nona ita sonat: « Si l'architecte a dessiné entièrement le projet approuvé avec « plans, élévations, cahiers de charge, la remunération est la moitié « de la commission sur le coût estimé ». Et regula prima habet: « La « remunération usuelle pour les services d'un architecte, est une com-« mission de 5°|$_0$ sur le coût total des travaux executés d'après les « projets ».

Notandum est in dicta regula nona agi de typo definitivo *approbato* « le projet approuvé », nempe de typo, qui a persona, ad quam spectat iudicium ferre, tamquam definitivus acceptus est, iuxta quem aedificium est construendum. Iamvero ex actis, non constat typum a Carolo Walker delineatum fuisse approbatum, sed potius contrarium.

Clare et pluries ab initio ad finem negotiorum intimatum est architecto a P. Priore et aliis fratribus Communitatis apud Scorton iudicium definitivum de aedibus erigendis non ad ipsos spectare sed ad P. Provincialem, seu, quod eodem redit, ad Superiores in Gallia commorantes.

Ita epistola Prioris diei 24 augusti 1907: « I nostri Superiori in « Francia non sono ancora venuti a nessuna decisione riguardo alla « progettata fabbrica ». Ep. Fr. Alexandri, diei 22 sept. 1908: « Siamo in « attesa della risposta definitiva del nostro Provinciale, e appena l'af-« fare è conchiuso, io o il Priore ve ne informeremo ». Ep. P. Prioris, diei 9 aprilis 1909: « Le Provincial n'a pas envoyé les plans, quoique il « ait écrit depuis. Il désire la cuisine placée, etc. ... L'emplacement de « la cuisine comme il le désire, aura de très grands inconvénients ..... « Cependant dès qu'il m'écrira s'il y a quelque chose valant la peine « de vous déranger, je vous le ferai savoir ». Eiusdem epistola diei 11 aug. 1909: « Je regrette de vous dire que je crois inutile de conti-« nuer les desseins jusqu'à ce que j'aie consulté le Père Provincial à « nouveau. J'ai peur qu'il ne soit pas très satisfait, comme vous ne tenez « pas compte de ce qu'il désire ». Alia Prioris epistola diei 14 octobris 1909: « Je regrette infiniment d'avoir à dire que le Rév. Père Pro-« vincial ne peut pas approuver votre dernier plan ». Die 27 nov. 1909 scribit P. Prior: « En main votre c. p. Je n'ai rien reçu de définitif de « France; les choses semblent être arrêtées. J'ai peur que ce ne soit « que perdre votre temps si vous venez à Scorton maintenant, mais « aussitôt que j'aurais des nouvelles, j'aurai le plaisir d'aller vous voir « moi-même à Newcastle ». Idem elucet ex aliis epistolis diei 12 martii an. 1909 (Summ. Frat., p. 9), 8 april. 1910 (Summ., p. 38), 14 maii 1910 (Summ., p. 39).

Carolus Walker quoque apprime intellexit nonnisi a Superiore Provinciali typum aedificii construendi definitive approbari potuisse, ut ex epistolis et diariis eius plane constat. Scribit, ex. gr., in diario suo die 23 oct. 1909 (Sum., pag. 31): « Le Provincial, en rejetant notre dernier « projet, revenant sur celui de Frère Alexandre, et remarquant, etc. ... « n'avait pas donné de raison, mais le Prieur pensait que la peur que « notre proposition demandât une nouvelle église était au fond la rai- « son de refus. Néanmoins le Prieur insistait pour les constructions « parallèles à la route, et en communication, voulant combattre, comme « il disait. Il attendait la réponse et pendant ce temps je ne pouvais « rien faire ».

Idem elucet ex aliis in diario suo notatis et ex epistolis ab eo scriptis: ep. 12 nov. 1908 (Summ., p. 11); ep. 2 mart. 1909 (Summ., pag. 17); diar. 3 mart. 1909 (Summ., p. 17, 18); ep. 3 mart. 1909 (Summ., p. 18, 19); ep. 3 mart. 1909 (Summ., p. 17, 19); ep. 12 mart. 1909 (Summ., p. 20); ep. 11 aug. 1909 (Summ., p. 24); diar. 14 aug. 1909 (Summ., p. 25); ep. 23 sept. 1909 (Summ., p. 29); diar. 16 et 17 mart. 1910 (Summ., p. 34, 35); ep. 18 april. 1910 (Summ., p. 37); ep. 20 iulii 1910 (Summ., p. 50).

Die 4 sept. 1910 primo nuntiatum est architecto iudicium Superioris Provincialis de typo ultimo sibi submisso, nempe: « il indique dis- « tinctement qu'aucun plan dépassant la somme de L. st. 14.000 ne pourra « être accepté par les autorités de notre Ordre ». Typus, scilicet, a Carolo Walker delineatus reiectus est ob pretium aedificii nimis impendiosum.

At urget actoris patronum typum fuisse iam in antecessum approbatum die 14 maii 1910 in epistola Fr. Flaviani Léonard, ubi legitur: « Maintenant les plans doivent être executés suivant les derniers croquis », vel saltem die 16 iunii 1910, quando idem Frater nuntium scriptum misit: « Après mûre considération nous avons décidé de suivre votre « plan, et avoir un toit d'ardoises partout, excepté sur les escaliers, et « l'ascenseur de l'aile est, comme vous l'avez proposé vous-même. Il n'y « aura maintenant plus d'obstacle vous empêchant de continuer vos « plans ... ». Quod confirmatum videt in epistola P. Prioris die 17 augusti 1910, ubi ait: » Je considère votre estimation minimum, et je ne plains « pas qu'elle soit de L. st. 18.000, considérant l'étendu du bâtiment, etc., « tout au contraire, j'approuve également vos derniers plans ». Siquidem nonnisi per Fratres Scortonenses instructiones P. Provincialis architecto ordinarie patefactae sunt, ac proinde prudenter praesumere potuit eos P. Provincialis auctoritate rite fuisse instructos.

At clare patet nec in epistola 14 maii nec in illa 16 iunii agi de approbatione typi definitivi erigendarum aedium, cum ex utraque con-

stet hunc typum nondum fuisse exaratum. In epistola 14 maii dicitur typos ***delineandos esse*** iuxta typum ultimum adumbratum (« croquis », « sketch »), qui eo tempore nondum a Gallia transmissus fuerat (ead. ep. in fin.); et in epistola 16 iunii vocabulum « plan » in contextu: « nous « avons décidé de suivre votre plan, et avoir un toit d'ardoises partout » non ad typum aedificii, sed ad ***propositum*** referunt architecti, ut tectum aedificii ex schisto lapide (***ardoises***) integre fieret, potius quam alio modo, quaestio de qua agebatur in prioribus epistolis dierum 17, 30 et 31 maii. Praeterea, in epistola eadem 16 iunii dicitur nihil nunc obstare quominus architectus in typis delineandis prosequi posset, quod profecto ostendit eosdem nondum fuisse completos, ac proinde iudicio definitivo nondum submissos.

Quod autem habet P. Prior in epistola 17 augusti 1910, ad approbationem typi Superioribus submissi detorqueri nequit, nam dum pretium L. st. 18.000 haud excessivum putat, ratione habita aedificii tanta mole extensi, recise affirmat pretium praefinitum omnino excedere vires communitatis pecuniarias, quod quisque videt obstaculum insuperabile fuisse quominus typus approbari posset, prout ipse P. Prior in epistola diei 31 iulii 1910 non obscure indicavit, simul innuens, quod ceteroquin architecto non latebat, non ad ipsum Priorem spectare approbationem typi concedere, sed ad Superiores in Gallia: verba eius sunt: « Sono « dolente di dovervi dire che il mio animo non è affatto tranquillo rela- « tivamente al costo approssimativo dei nuovi edifici, che voi mi avete « inviato con telegramma e lettera ... Le nostre autorità in Francia « devono avere qualche cosa di meno costoso, prima che possano venire « ad una decisione ». - « J'approuve également vos derniers plans, mais « ici vient la question: avons-nous les moyens de supporter le coût de « l'entreprise? Non, nous ne sommes pas préparés à dépenser plus de « L. st. 14,000 pour l'exterieur, et cette somme doit comprendre toutes « dépenses, honoraires, etc. » (ep. 17 aug. 1910). Ideoque non ex mutato animo, sed in eodem sensu, scribit Prior in ep. diei 10 octobris 1910: « Desidererei richiamare la vostra attenzione su un paragrafo della vostra « lettera, nella quale dite che i vostri progetti attuali sono stati appro- « vati da me. Voi siete interamente sotto una falsa impressione. Io non « ho mai approvato nessun piano. Al contrario, io vi ho sempre ripe- « tuto che nessun piano può essere sanzionato senza l'approvazione « del Provinciale, e che non verrebbe approvato da lui nessun piano il « quale non potesse essere eseguito per la somma a sua disposizione ».

Deficiente vero approbatione definitiva typi delineati, non est locus provisioni regulae nonae citatae de honorariis architectorum; praetensio,

igitur, architecti ad recipiendam mercedem in ratione 2 ½ per centum super pretio operis exsequendi, cuius typum delineaverat, tamquam infundata reiicienda est.

Si architectus ius haberet ad mercedem pro typo definitivo approbato, huiusmodi summa etiam labores antecedentes, qui tanquam praeparatorii habendi fuissent, iuxta normam consuetam satis rependisset: at, denegata tali mercede, huiusmodi labores iam independenter compensandi sunt, quatenus de mandato Fratrum peracti; et quam ardui et diuturni fuerint demostrant typi plurimi, diagrammata, etc., N. Tribunali in actis exhibita. Pro iis ex *Regulis honorariorum architectorum* nulla certa norma desumi potest, sed plures viri, in re architectonica periti, qui magna pollent existimatione, inspectis typis confectis, et commercio epistolari architectum inter et Fratres Scortonenses, votum singillatim ediderunt, quo mercedem a Carolo Walker pro labore exantlato postulatam, iustam esse declararunt. Isti sunt Arthurus B. Plummer, olim praeses Associationis architectorum Angliae Septentrionalis; G. Milburn, praeses eiusdem Associationis ann. 1912-1914; J. H. Morton, olim huius Associationis praeses; R. Burns Dick, Associationis praefatae praeses an. 1914; Walton Taylor, dictae Associationis praeses an. 1903-1904; G. Brown, olim huius Associationis praeses; H. C. Charlewood. Scribit, ex. gr., D. Milburn: « Io ho esaminato con la maggior cura il « complesso dei piani che voi preparaste per l'ingrandimento dell'ospe- « dale di S. Giovanni di Dio a Scorton, vicino a Richmond. Io ho anche « esaminato le lettere ad essi relative, e non esito a dire che le vostre « competenze ammontanti a L. st. 500 sono chiare ed esatte, e in accordo « con le tariffe secondo l'uso professionale, come anche con le compe- « tenze che praticano gli architetti del R. Istituto degli architetti inglesi « e l'Associazione di architettura del Nord ».

Magni faciendae sunt in re nostra huiusmodi declarationes peritorum, cum mercedem petitam consentaneam esse regulae consuetae affirment: consuetudo enim locorum, ut in supradictis de iure assertum est, normam iustae mercedis constituit. Attamen, audita una tantum parte, iudicium tulerunt, ac proinde debite aestimari nequibant an opus praestitum mandato accepto responderit, an diligenter servatae fuerint instructiones datae: nam operae locantur nonnisi in quantum conducuntur, et pro rata negligentiae in mandato explendo diminuenda est merces debita, prout superius expositum est.

Sumendo, itaque, summam L. st. 500, detractis expensis, tanquam iustam mercedem, iuxta sententiam peritorum, pro operis rite praestitis, videndum nobis est an architectus a Fratribus mandatum sive expli-

citum sive implicitum habuerit integros hosce labores explicandi, atque an architectus, in opere praestando, instructiones acceptas neglexerit, ita ut ob hanc negligentiam aliquid detractum fuerit operarum suarum utilitati. Pro carentia mandati saltem impliciti et pro rata negligentiae per culpam latam vel levem in instructionibus implendis, ex quo damnum sequitur vel utilitas operarum imminuitur, in tali mensura, prout moraliter aestimari potest, detrahendum est quantitati iustae mercedis pro operis rite praestitis assignatae.

Categoricam conditionem architecto constituit P. Prior respectu typi definitivi delineandi in epistola diei 30 maii 1910, quod, nempe, pretium integrum aedificii construendi summam L. st. 16,000 attingere non deberet: verba epistolae Fr. Flav. Léonard, Prioris nomine scripta sunt: « Maintenant le Prieur me prie de indiquer ceci: si dans le passé il a « été question de dépenser L. st. 16,000 sur les constructions proposées, « il ne peut pas en être question plus longtemps, car nous n'avons « pas cette somme. Tout ce que nous voulons est un bâtiment simple « et confortable ». Iamvero pretium operis iuxta typum exsequendi, ab architecto praefinitum, erat L. st. 18,500, uti ipse serius affirmavit, cui honorarium architecti in ratione 5 per cent. huius pretii, ad normam regulae primae *Honorariorum architectorum* adiungendum erat: summa videlicet L. st. 925. Loco, igitur, pretii infra L. st. 16,000, habetur pretium L. st. 19,425, cum substantiali differentia L. st. 3425. Sufficienter indicatum est a P. Priore in pretio infra L. st. 16.000 comprehendi honorarium architecto debitum ubi dixit: « Nous n'avons pas cette somme ».

At, respondet patronus actoris, maiorem partem huius pretii excessivi deberi tertiae contignationi, quae iuxta peritiam dñi J. Walton Taylor aestimanda est in summa L. st. 2765, et cellis subterraneis, quae additamenta post mandatum acceptum ad typum definitivum delineandum a Fratribus adiecta sunt. Erronea vero est contentio, haec additamenta in primitivo mandato non contineri, cum architectus apprime sciverit vel scire debuerit haec iam adiuncta fuisse tempore quo mandatum accepit ad typum definitivum pro aedificio redigendum pretio minore L. st. 16,000. Hic typus, enim, delineandus erat iuxta ultimum typum adumbratum (« suivant le dernier croquis », ep. 14 maii 1910), cum correctionibus indicatis, inter quas apparebant et tertia contignatio et cellae subterraneae praedictae, ut ipse in declaratione sua iurata die 26 sept. 1914 affirmat: « Quando mandai via i disegni (typos primis « lineis confectos) essi mostrarono un piano terreno ed un piano supe- « riore nella parte est dell'edificio e nella sua ala sanitaria. Quando mi « furono ritornati mostrarono un piano in più in detta parte e cantine

« sotto una parte del blocco della cucina. Essi portavano delle note con « inchiostro rosso di una scrittura a mano, e note fatte con la matita, « che sembravano apparentemente di un' altra scrittura ». Ceteroquin hic modus corrigendi typos rudes iudicatus fuit ab ipso architecto in epistola 12 martii 1909 respectu prioris typi: ait: « Si le Provincial au « reçu de ces prochains plans trouve que ceux-ci ne répondent pas à « ses idées... voudrat-t-il avoir la bonté de déchirer un peu du dessin et « tracer rapidement quelques esquisses que je m'efforcerai de rendre ». Responsio etiam Prioris quaesito architecti de tertia contignatione diei 17 et 22 iunii ostendit non agi de additamento noviter facto: « Le révé- « rend P. Prieur me prie de vous dire... Vous avez naturellement pré- « sumé correctement quant au nombre d'étages dans l'aile est ». Imo patet ex epistola architecti diei 31 maii 1910 eum eo tempore iam intellexisse tertiam contignationem esse adiungendam, in qua scribit: « Il « me semble juste de vous rappeler que je crois très improbable, si « même possible, d'effectuer des changements aussi radicaux, comme « l'addition d'un troisième étage au bloc est et la substitution d'un toit « couvert avec acier, vulcanite et sable et gravier au bloc central dans « une dépense de L. st. 16,000. Je vous le rappelle pour que personne « ne puisse penser un seul instant que je vous encourage, pour trouver « faute quand il est trop tard pour y remédier. Il vaut mieux construire « moins et être satisfait à la fin, que plus et être désappointé et avoir « des dettes ». Ex hoc architecti monito concludere debebant Fratres ipsum sollicitum fuisse typum intra limites pretii conventi continere; et cum de duobus additamentis ageretur, de tecto scilicet ex ferro, vulcanite et arena composito, et de tertia contignatione, pro quibus coniunctis « vix possibile » duxit pretium aedificii restringi ad summum Lib. sterl. 16,000, quin quantitatem excessus in pretio magis determinate assignaverit, priori addimento Fratres renunciaverunt in epistola 16 iunii 1910, et cum nihil ulterius obiectum fuerit ab architecto, prudenter praesumere potuerunt pretium aedificii cum tertia contignatione summam conventam non esse excessurum.

Quod ulterius confirmatur ex admiratione animi P. Prioris, quam, vix certior factus de pretio novi aedificii iuxta aestimationem architecti, continuo expressit in literis 31 iulii 1910: « Sono dolente di dovervi « dire che il mio animo non è affatto tranquillo relativamente al costo « approssimativo dei nuovi edifici, che voi mi avete inviato con tele- « gramma e lettera. Voi senza dubbio sapete che il primo progetto (di « Fr. Alessandro) fu considerato troppo grandioso, essendone la stima « di L. st. 16,000. Ed ora la vostra stima è di L. st. 18,000 ».

Urget vero actoris patronus ex alia parte praesumi posse Fratres aucto pretio consensisse, dum statuebant, iuxta epistolam 16 iunii 1910, novas aedes per partes erigere, prout pecunia suppetebat: scribit enim Fr. Flav. Léonard: « Alors nous commencerons à construire la cuisine « et l'aile est, et si après il y de l'argent en main, le bâtiment central « pourra être aussi érigé ». At hisce verbis non revocatur mandatum die 30 maii nomine P. Prioris categorice expressum et intelligi debent de erogatione graduali summae totalis L. st. 16,000, quae haud integra forte prae manibus esset. Pretium enim partis orientalis aedificii iuxta architectum erat tantummodo L. st. 10,000: « Le coût de vos bâtiments « complets, comme ils ont été dessinés, en dernier lieu, serait proba- « blement de L. st. 18,000, et celui des blocs de l'est et des cuisines « L. st. 10,000 » (ep. 29 iulii 1910, summ. pag. 51). Loquitur, itaque, Fr. Léonard de hypothesi, quod postquam impensae fuerint lib. st. 10,000, forte mora aliqua intercedere debet antequam alia pars summae praefinitae (lib. st. 16.000) adhiberi possit.

Remanet, igitur, factum quod operarum locator mandato conductoris in parte substantiali non obtemperavit, ob excessum pretii pro aedibus iuxta typum erigendis, et ideo typus delineatus, non omnino, sed pro magna parte, Fratribus conductoribus inutilis evasit.

Quaestio minoris momenti est quod architectus in typis rudibus delineandis mandatum a P. Provinciali accepit ut in gradu mensurae 1/16 conficerentur, prout ipse Walker in ep. 20 mart. 1910 fatetur, sed contra mandatum in ratione 1/8 eosdem exaravit (ep. Walker diei 18 aprilis 1910). Ex substituto maiori gradu nullum damnum senserunt Fratres, cum typi maiores scopo aequaliter, vel melius responderint, sed ad pretium maius, quod typis maioribus ordinarie congruit, non tenentur, cum contra mandatum expressum adhibiti fuerint.

Quod ad laborem attinet architecti circa typum dictum « Fratris Alexandri », et proposita quaedam alternativa, ambitum mandati a Fratribus dati praecipue ex *scriptura privata* diarii Caroli Walker scire possumus, quae, ut ait De Luca (*De Iudic.*, disc. 29, n. 20, 4), contra scribentem probat, minime vero contra tertium. Satis colligitur ex diario (10 nov. 1908) architectum excessisse mandatum per nimium laborem explicatum; scribit enim: « Le Prieur se rapporta à la lettre du Fr. Pa- « come Hughes (die videlicet 25 oct. 1908), ubi legitur: " Le Père Prieur « vous fait dire que le plan du Rév. Fr. Alexandre a été jugé trop « riche et trop grandiose, me disant la non-satisfaction de son supé- « rieur au sujet du projet du frère Alexandre. Et j'expliquai que je ne « savais que ceci se rapportait à plus que les détails tels que vérandas

« et balcons, que je suspectais le Prieur lui-même désapprouverait; que « j'avais cru que les plans du projet du Fr. Alexandre m'avaient été « donnés par le Prieur pour y travailler de façon à en faire sortir les « avantages et les désavantages, ce que j'avais entièrement fait sur les « plans que j'avais presentés ». Huiusmodi typi describuntur in epistola architecti diei 12 nov. 1908: « Six grands dessins a l'échelle d'un hui- « tième de pouce, étant les plans d'élévations, et de sections en détail « du projet du frère Alexandre ». Ius non habet architectus ad pretium consuetum pro huiusmodi typis, nisi clarum mandatum, saltem implicitum, ipsi datum fuerit, eosdem conficiendi, cum in epistola diei 25 oct. 1908 expresse dicatur nomine P. Prioris illum typum Fratris Alexandri nimis sumptuosum iudicatum fuisse, ac proinde practice reiectum. Clarum vero mandatum architectus non habuit, ut patet ex diario citato, nam certe ad illud provocasset in colloquio cum P. Priore, qui reiectionem typi a Fr. Alexandro propositi a P. Provinciali iam factam opposuit.

Proposita alternativa architecti sunt: « Cinq trous à une échelle « d'un seizième étant les suggestions alternatives basées sur les idées « générales du plan du Fr. Alexandre et sur d'autres idées que j'ai « compris vous désirez voir sur le papier ». Pro huiusmodi typis rude confectis architectus non praetendit se mandatum Fratrum habuisse, sed proprio marte illos confecit, ut in nota diarii sui diei 10 nov. 1908 fatetur: « J'expliquai... que j'avais pendant ce temps recherché et soumis « des croquis d'autres propositions, plus en rapport avec les idées mo- « dernes, que j'y soumettais, et pleinement expliquais, et il (P. Prieur) « en parut intéressé ». Nihil vero architecto deberi ex stricto iure pro hisce typis proprio marte exaratis procul dubio est, cum sine ullo mandato, etiam implicito, confecti sint, neque postea a Fratribus sint acceptati. Nec nimis mirandum videtur architectum operam suam aleae periculo exponere voluisse, cum se satis compensatum reputare potuerit spe obtinendi mandatum definitivum novas aedes erigendi.

Verum mandatum autem suscepit architectus a P. Priore typum quemdam a Fratre primis lineis adumbratum enucleandi, sed sub conditione « de laisser les dessins ébouchés, c'est-à-dire de ne pas passer « trop de temps et faire plus de travail qu'il était nécessaire » (diar. Walker, dieb. 18-19 ian. 1909), et sine diagrammatibus aspectum verticalem aedificii exhibentibus. « Vous m'avez demandé de ne pas pré- « parer les élevations et sections, et avez dit que les plans grossière- « ment faits vous suffiraient » (ep. ad P. Priorem diei 12 feb. 1909). Huiusmodi typi, rude confecti, quinque fuerunt, ut ex eadem epistola

discimus, et pro iisdem debetur merces consueta, utpote iuxta mandatum confectis; epistolae enim Caroli Walker diei 12 feb. 1909 P. Priori missae, ubi huiusmodi mandatum se accepisse nuntiat, Prior nihil opposuit.

Reiectis a P. Provinciali typis hucusque propositis, architectus alia proposita, iuxta epistolam 1 martii 1909, aggreditur, pro quibus sufficiens mandatum ad typum rudem faciendum illum habuisse ex actis apparet: nam scribit P. Prior die 12 martii 1909: « Egli (P. Provin- « ciale) desidera anche che io vi chieda di non preoccuparvi troppo dei « vostri piani, poichè, a suo credere, basterebbe un semplice tracciato, « finchè non si sia venuto a qualche concetto definitivo ». Die 3 aprilis 1909 iterum scribit P. Prior: « Je ne vois pas que vous pourriez être « de quelque assistence pour le moment, au moins jusqu'à ce que « quelque arrangement définitif ne soit pris ». Die 9 iulii, tamen, petiit architectus ut a Superioribus in Gallia instructiones acciperet ut in typis delineandis prosequi posset. Notat architectus in diario diei 13 iulii 1909 instructiones se recepisse a P. Priore ut typos compleret. Priori vero titubanti et timores exprimenti die 12 aug. (vide ep.), tandem die 14 aug. persuasit ut sineret typos ad P. Provincialem transmitti. De facto Prior typos P. Provinciali remisit, et die 14 oct. 1909 (vide ep.) architecto nuntiavit eosdem reiectos fuisse.

Nonnisi precibus, forte importunis, architecti cessit P. Prior, et confectioni huiusmodi typorum consensit: tamen, huiusmodi consensus mandato aequivalet, ac proinde nihil obstat quominus architectus pro operis praestitis mercedem consuetam accipiat.

Summa ab architecto postulata pro impensis factis, pro itineribus et pro situ mensurato admittendae sunt, siquidem utiles quaedam, aliae necessariae fuerunt ad acceptum mandatum adimplendum. Impensae, vero, pro typis Consilio Regionali apud Richmond submissis haud iure admittendas esse censuerunt Patres, quia, licet huiusmodi typorum exhibitioni P. Prior acquieverit, consensum tamen dedit, factum substantiale ignorans, quod huic typorum exhibitioni fere omnem utilitatem detraxit, de quo etiam illum certiorem facere architectus debuerat: factum substantiale, nimirum, excessus in pretio aedificii iuxta typum erigendi, quod omnino obstabat quominus typus ipse a Superioribus Ordinis approbari posset. Damnum, igitur, sicut culpae tribuendum est architecto, et ipse pati debet.

Damnum, autem, ab architecto passum in foro civili ex sententia adversa iudicum, Religiosi reparare non tenentur, cum iure suo usi sint iuxta legem civilem ad sese defendendos contra praetensionem exces-

sivam architecti pro operis ab eo praestitis. Hic tenet regula 56 de *Reg. Iuris*, in 6: « Damnum quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis « imputare ». Potuit immediate ad S. Sedem recurrere, quin sortem tentaret litis in foro civili, et si hanc viam sibi apertam esse ignoraverit, ignorantia sibi imputanda est, non Fratribus, qui viam indicare non tenebantur.

Cum vero solutio dilata sit ultra diem debitum, foeneris pecuniae a tempore solutionis debitae ratio haberi debet in pretio solvendo, iuxta doctrinam communem sic a Reiffenst. expositam, lib. 3, tit. 18, n. 91: « Tenentur (conductores) debito tempore fideliter solvere integrum con- « ventum pretium. Omnes... tenentur etiam ad usuras et interesse si « sunt in culpabili mora solvendi (l. Praeses, 17, c. h. t....); idem dic « de honesto lucro cessante ». Fratres, enim, summam, ad debitum exstinguendum, nonnisi inadaequatam prorsus offerentes, quin illam, inspectis peritorum magnae auctoritatis iudiciis ab architecto invocatis, ullo modo augere voluerint, in culpabili mora fuerunt mercedem solvendi.

Integras architecti operas unica morali aestimatione complectentes, habita videlicet ratione sive defectus mandati sive negligentiae culpabilis in illis exsequendis, simul cum impensis ab eo factis, necnon pecuniae foenere a die solutionis debitae, censemus illi deberi summam tercentarum libellarum sterlingarum.

Remanet quaestio dirimenda: Quis debitum solvere tenetur? Vocati sunt ab actore in iudicium actualis Superior Communitatis apud Scorton, Pater Provincialis et Procurator totius Ordinis S. Ioannis de Deo. Tradunt communiter Doctores (in cap. *Cum dilecta*, 22: *De Rescript.*) Regulares utriusque sexus non posse stare in iudicio sine licentia Superioris, sed loco ipsorum conveniendum esse « monasterium ». « Ratio « est, ait Pirrhing (*De Iudic.*, n. 29, seq.) quia, religiosus non est sui « iuris nec dominium bonorum habet, sed omne ius suum in Monaste- « rium transtulit, et velut mortuus est, ideoque aequiparatur filio fami- « lias: quin et servo, qui in iudicio non possunt contendere, absque « patris aut domini sui licentia (l. *Lis. nulla*, 22, et l. *Vix certis*, 53 ff. « t. l., servus, 6, cap. X, cod. c. ult. h. t. in 6).... conveniendum est « monasterium ». Item Reiff. (*De Iudic.*, n. 18, seq.): « in causis civilibus « non est conveniendus religiosus, sed monasterium eius.... Ratio est « clara, quia monachus, aut religiosus solemniter professus, nihil habet « proprium; sed quidquid acquirit, acquirit monasterio. » Cum monasterium sentiat commodum, ut omnia per religiosum quocumque modo acquisita ipsi cedant, debet et onus sentire, iuxta Regulam *Qui sentit, de Reg. Iuris*, in 6 (Sanchez, *De Decalog.*, lib. 7, cap. 31, n. 12 et 13;

et lib. 6, cap. 12, n. 1, seq.; Pichler, *De Iudic.*, n. 6, seq.; Pignatelli, *Consult.*, 33, n. 5, t. 9).

Monasterium conveniendum loco monachi, qui nihil habet proprium, est Communitas seu Societas religiosa, cui omnia sua iura transtulit, et cui acquirit, quidquid ab eo acquiritur. Si communitas, cuius monachus est membrum, est independens, uti in antiquioribus Ordinibus, ex. gr. S. Benedicti, S. Norberti, etc., ordinarie contingit, vocandus est in iudicium Communitatis Superior, qui administrator est bonorum quae ad dominium Communitatis pertinent. In aliis vero Ordinibus, praesertim recentioribus, singulae Communitates coadunantur in Provincias, quae iterum Supremo Capiti totius Ordinis subduntur. De viro religioso in huiusmodi Ordinibus professo haud semper dici potest quod quidquid acquirit, monasterio seu Communitati particulari, cuius ipsum contingit esse membrum, acquiritur. « Ad rem, notat Wernz (tom. 3, « tit. 24, not. 373), Iuris principium est, quidquid acquirit monachus, « acquirit monasterio. Quae acquisitio monasterio, quod iure speciali non « impeditur (cf. Pirrhing, l. c.), originem repetit ex traditione in profes- « sione facta ipsaque iuris dispositione confirmata (cf. Pirrhing, loc. cit., « t. 27, n. 89, 42; Suarez, l. c., l. 6, cap. 2, n. 8). At cum nunc monaste- « ria frequenter non sint plane singularia et independentia, sed membra « Provinciae, et Ordinis Religiosi, ut societatis universalis constituti, « vocabulum " monasterio „, cui Religiosus acquirat, intelligendum est « secundum constitutiones et legitimas consuetudines singulorum ordi- « num religiosorum. Fieri enim potest ut res tantum minoris momenti « acquirantur monasteriis; bona vero magis pretiosa, secundum ordina- « tionem superiorum et regularum, alteri subiecto, v. gr. Provinciae vel « arcae communi sint applicanda ».

Idem docuit Sanchez (*In Decalog.*, lib 7, cap. 32, n. 50 seq.): « Secundo « modo contingit profiteri in genere subalterno, quod contingit in reli- « gione habente unum supremum totius religionis caput, et in qualibet « provincia unum superius totius provinciae caput, ita ut religiosi ipsius « certam sedem non habeant, sed superioris nutu ex suo ad aliud mona- « sterium transferantur, ut contingit in religionibus mendicantibus, et « hodie in universis fere religionibus. Tertio modo est professio in specie « specialissima, quando, nimirum, etsi omnes religiosi sint sub uno capite, « et a peculiari monasterio in quo profitentur, mutari non solent ... « Quando professio est secundo modo, tradunt communiter DD. reli- « giosos non acquirere peculiari monasterio, in quo professi sunt sed toti « ordini, et Generali incumbere, huic vel illi monasterio applicare ac « proinde nil referre in quo monasterio ille tempore acquisitionis commo-

« retur: quia cum totus Ordo onus huius ingressi sentiat, totus quoque « commodum sentire debet, regul. *Qui sentit* de Regul. iuris, in 6. Sic tra- « dunt Glossa, cap. *De Viduis*, l. c., verb. propriis 27, qu. 1; Antonius ... « Felinus... etc. Et hoc est quod ait Navarr., verbis subobscuris comment. 2, « n. 5, coroll. 4, *De Regularib.*, ubi ait professum non obligatum mona- « sterio speciali, sed toti ordini, vel parti ipsius, ut provinciae, acquirere « toti illi, vel illi parti ... Sed quamvis attento iure communi, ita dicen- « dum sit, servanda tamen sunt et spectanda particularium religionum « statuta a Sede Apostolica approbata ... Quando ultimo (tertio) modo « sit professus, acquirit religiosus ei monasterio, in quo professus est, ut « bene tradunt Antonius et Abbas ».

Has conclusiones complectitur De Lugo (*De Iust. et Iur.*, disp. 3, n. 226), ubi ait: « Diximus religiosum non sibi sed Religioni acquirere: « videndum breviter est, cui loco vel communitati singuli acquirant. Et « in primis, circa hoc observanda sunt constitutiones, vel consuetudines « singulorum Ordinum ... In nostra Societate Religiosus acquirit illi Pro- « vinciae et illi domui, vel Collegio, ad quae actu, non ut hospes, sed ut « habitualis subditus pertinet ».

Cum, igitur, pro viro religioso respondere debeat in iudicio « monasterium », cui acquirit quidquid ab eo acquiritur, iuxta regulam *Qui sentit* (*De Regul. Iur.*, n. 6), et religiosus acquirere possit non solum Communitati particulari, sed et Provinciae et universo ordini, sequitur onus respondendi pro illo in iudicio incumbere posse Provinciae et universo Ordini, etiam ac Communitati particulari. Porro, in hisce iuris principiis declarandis, non existit contrarietas, quam putat videre actoris patronus, inter decisiones Rotales in Causa *Agrigentina* coram Sincero et coram Many, cum illa onus respondendo universo ordini tribuat, quin neget illud in aliquo casu Communitati particulari incumbere posse, et in posteriori instantia coram Many, onus Communitati ascribatur, quin negetur illud ad universum ordinem aliquando extendi posse.

Quod vero magis rem nostram attingit, est quod Communitas particularis, Provinciae subdita, et Provincia Universo Ordini, et ipse Ordo Universus, quamvis inter se subordinata, tamen possunt esse, et ordinarie reapse sunt, entia iuridica, seu personae morales, ab invicem distincta, cum bonis propriis et propria eorumdem administratione, cuius indicium est quod quaedam religiosi bona cedere possint Communitati, alia Provinciae, alia denique Universo Ordini. « Bonorum dominium, ait « Vermeersch S. I. (*De Religiosis Institutis et Pers.*, n. 432, ed. 1907), si « excipias peculiare Fratrum Minorum regimen, est ex iure communi « penes Communitatem religiosam; et quidem ita ut singulae domus,

« quae sui sunt iuris, immediate possideant bona ipsorum utilitati depu-
« tata. Administratio vero est penes Praelatum, vel solum, vel cum
« Capitulo, pro variis Constitutionibus et actuum momento » (cf. De Lugo, *De Iust. et Iur.*, l. 3, n. 185). Cum Ordo, Provincia, Domus bona seu iura distincta habeant, et onera relativa distincta eos habere oportet; ita ut pro debitis a Communitate iuxta legitimam administrationem contractis, respondere non debeat Provincia vel Ordo, nec pro debitis Provinciae domus particularis vel Universus Ordo, nisi partem habuerint, consilio, etc., in debitis contrahendis. Ut notat d'Annibale (tom. 1, n. 44, ed. 3): « Uniuscuiusque personae moralis, licet eiusdem ordinis et
« instituti, causa separata est; ideoque ipsorum iura et obligationes
« permisceri prohibentur, quamvis ipsae eiusdem plane naturae sint, ut
« puta duae Ecclesiae eiusdem oppidi, vel duo monasteria eiusdem Or-
« dinis » (Ex 23, *Fideiuss.*, cap. I, *De Reb. Eccles. non alien.*, cap. 2, eod. tit., in. 6; Reiff., III, 13, 50). « Ad haec, *persona moralis nil com-*
« *mune habet cum his quibus constant:* ideo quod, v. g., Collegio debetur,
« singulis non debetur, nec quod debet Collegium singuli debent. Et *si*
« *alieni iniuriam fecerint, in his coerceri debent quae personae moralis,*
« *non quae singulorum, propria sunt* ». Sicut persona moralis Capituli a singulis canonicis, quibus constat, distinguitur, ita et persona moralis Provinciae religiosae a singulis Communitatibus illam constituentibus distinguitur, et persona moralis Ordinis Universi a Provinciis et Communitatibus sibi subiectis, nec cum partibus earum constitutivis personae morales sive Provinciae sive Ordinis Universi quidquam commune habent, licet et Ordo et Provincia ius habere possint certis in adiunctis succedendi in bonis subditorum, cum oneribus et commodis huiusmodi bonis adnexis, prout contingit in successione privatorum, qui ab illis quibus succedunt diversam personam iuridicam habuerunt.

Communitas, Provincia, Ordo Universus, ut patet, respective sustinere debent onera ab administratoribus nomine administrationis propriae assumpta, ut notat Sanchez (*De Decalog.*, lib. 7, cap. 31, num. 9, 10): « Teneri monasterium ex monachi contractu (vel debitis ex delicto vel
« absque illo contractis) quando tacite, vel expresse est illi commissa
« aliqua administratio, nec illius limites excedit, quia eo ipso censetur
« facultas ineundi contractus ad illam administrationem pertinentibus
« commissa ... Si contractus sit initus, aut debitum contractum a mona-
« sterii Praelato, obligari monasterium, quatenus Praelatus non excedit
« suae administrationis limites ».

Nec evanescit obligatio ex eo quod Superiores vel administratores mutantur, cum persona moralis suapte natura perpetua sit (L. 7., § ult.

Quod cuiusque univers., c. 19; Suarez, *De Legib.*, VIII, 3, 4), et quamdiu durat semper eadem esse intelligitur, licet omnes mutati fuerint (D'Ann., l. c., tom. 45, not. 17).

Provinciae praeses in casu nostro architecto Carolo Walker instructiones directe et indirecte dedit ad typos delineandos, et quidem ratione officii sui, ut patet ex literis in actis exhibitis: Prior etiam Communitatis apud Scorton partem habuit in operis architecti conducendis, ut ex commercio epistolari ipsum inter et architectum aperte liquet; et quidem ratione officii sui, tamquam Communitatis Prior, siquidem agebatur de domo ipsa Communitatis amplianda, quo nihil magis idoneum cui curam et opem Superior loci praestaret. Ex actis vero non constat Universum Ordinem S. Ioannis de Deo partem habuisse in operis architecti conducendis, sed potius contrarium. Superior Provincialis, igitur, et Prior Communitatis apud Scorton credito architecti pro operis locatis satisfacere tenentur; et quidem in solidum, cum mandata, sive instructiones a P. Provinciali et a Priore loci promanantes ad easdem locatoris operas spectarent. Universus Ordo, vero, ab obligatione solvendi debitum, iuxta supra exposita, immunis est.

Quibus omnibus in iure et in facto perpensis, Christi nomine invocato Nos infrascripti Auditores de turno, pro tribunali sedentes et solum Deum prae oculis habentes, decernimus, declaramus et definitive sententiamus, proposito dubio respondentes: *Affirmative*, seu: deberi architecto Carolo Walker pro opere ab eo praestito, necnon pro expensis factis et damnis ex dilata solutione, summa libell. sterlingarum tercentarum (L. st. 300), ad quam solvendam intra tres menses a die notificationis sententiae tenentur in solidum P. Prior Communitatis S. Ioannis de Deo apud Scorton et eiusdem Communitatis P. Provincialis; statuentes expensas compensandas esse inter partes.

Ita pronunciamus, mandantes Ordinariis locorum et ministris tribunalium, ad quos spectat, ut exsecutioni mandent hanc nostram definitivam sententiam, et adversus reluctantes procedant ad normam sacrorum canonum, et praesertim cap. 3, sess. XXV Conc. Tridentini, iis adhibitis exsecutivis et coërcitivis mediis, quae magis efficacia et opportuna pro rerum adiunctis exstitura sint.

Romae, in Sede Tribunalis S. R. Rotae, die 20 aprilis 1915.

Ioannes Prior, *Ponens*.
Aloisius Sincero.
Iosephus Mori.

L. ✠ S.

Ex Cancellaria S. R. Rotae.
Sac. T. Tani, *Notarius*.

DIARIUM ROMANAE CURIAE

SEGRETERIA DI STATO

NOMINE

Con Biglietto della Segreteria di Stato, il Santo Padre si è degnato di nominare:

1° dicembre 1915. — L'Emo signor cardinale Gaetano Bisleti, *Prefetto della S. Congregazione dei Seminari e delle Università degli Studi.*

7 dicembre. — L'Emo Signor Cardinale Raffaele Merry del Val, *Presidente della Pontificia Accademia di Religione Cattolica.*

MAGGIORDOMATO DI SUA SANTITÀ

NOMINE

Con Biglietti di S. E. Rma Mons. Maggiordomo, il Santo Padre si è degnato di nominare:

Camerieri Segreti soprannumerari di S. S.:

8 marzo 1915. — Mons. Nicola Plaurens, dell'archidiocesi di Smirne.

18 marzo. — Mons. Antonio Travers.

29 maggio. — Mons. Arnoldo Giovanni Middendorf, della diocesi di Breslavia.

14 agosto. — Mons. Giovanni Wollersheim, dell'archidiocesi di Colonia.

— Mons. Pietro Tils, della medesima diocesi.

18 ottobre. — Mons. Bettino Bettoni, della diocesi di Crema.

9 novembre. — Mons. Raffaele Delle Nocche, della diocesi di Lecce.

15 novembre. — Mons. Vincenzo Mango, della diocesi di S. Agata de' Goti.

— Mons. Antonio dos Santos Coelho, della diocesi di Beja.

17 novembre. — Mons. Emilio Poretti, della diocesi di Lugano.

— Mons. Giovanni Marcoli, della medesima diocesi.

26 novembre. — Mons. Francesco Saverio Sasse, dell'archidiocesi di Colonia.

Camerieri Segreti di Spada e Cappa soprannumerari di S. S.:

15 luglio 1915. — Il sig. Fernando Thomas de Bossierre, della diocesi di Namur.

21 novembre. — Il sig. marchese Gaetano De Felice.

22 novembre. — Il sig. marchese Giuseppe Guglielmi Delle Rochette.

Cameriere d'onore di Spada e Cappa soprannumerario di S. S.:

21 novembre 1915. — Il sig. Giuseppe Pereira da Souza, dell'archidiocesi di Rio Janeiro.

Camerieri d'onore extra Urbem *di S. S.:*

26 gennaio 1915. — Mons. Carlo Bartolomeo de Martini, dell'archidiocesi di Porto di Spagna.

— Mons. Numa Maingot, della medesima archidiocesi.

Camerieri d'onore in abito paonazzo di S. S.:

8 marzo 1915. — Mons. Nicolò Glosnovic, dell'archidiocesi di Scopia.

— Mons. Stefano Krasnić, della medesima archidiocesi.

18 giugno. — Mons. Guglielmo Rosauer, dell'archidiocesi di Colonia.

25 settembre. — Mons. Ferdinando Manzini, dell'archidiocesi di Modena.

6 novembre. — Mons. Pietro Sinipoli, della diocesi di Nicosia.

21 novembre. — Mons. Mariano Lazzari, della diocesi di Porto e S. Rufina.

26 novembre. — Mons. Paolo Düsterwald, dell'archidiocesi di Colonia.

— Mons. Giuseppe Plenkers, della medesima archidiocesi.

29 novembre. — Mons. Pietro Pisani, di Roma.

— Mons. Uberto Isfort, dell'archidiocesi di Monaco di Baviera.

2 dicembre. — Mons. Tancredi Tani, di Roma.

Cappellano Segreto d'onore di S. S.:

4 novembre 1915. — Mons. G. Silveira de Rocha, della diocesi di Petropolis.

MONITUM.

MONITUM

Omnes - qui nostrum "Acta Apostolicae Sedis„ Commentarium officiale sunt pacti, quibus mense decembri 1915 nomina excidunt et denuo subnotandi voluntas est - ut quam primum subscribant rogantur, ne iisdem ullam missio pro anno 1916 fasciculorum, volumen VIII complectentium, moram patiatur.

In renovanda vero subnotatione ut alteram ex fasciculorum schedulis externis mittant, vel numeros designent nomini ipsi praepositos socii iterum rogantur.

AVVISO

Sono pregati i nostri abbonati, ai quali scade l'abbonamento col mese di dicembre 1915, e che vogliono rinnovarlo, di farlo al più presto possibile, affinchè non sia loro ritardata la spedizione dei fascicoli del 1916, anno VIII, volume VIII.

Nel rinnovare il loro abbonamento sono pure pregati di volerci inviare la fascetta con la quale ricevono il fascicolo, ovvero ricopiare i numeri che precedono il nome.

AVIS

Nos abonnés, dont l'abonnement finit en décembre 1915, et qui désireraient le renouveler, sont priés de le faire au plus-tôt, afin qu'il n'y ait pas de retard dans l'envoi des fascicules de 1916, VIIIe année, volume VIIIe.

On les prie à la fois de vouloir bien, en renouvelant leur abonnement, adresser la bande sous laquelle ils reçoivent les fascicules, ou recopier les numéros qui précèdent leur nom.

Novissime editum est:

BREVIARIUM ROMANUM

ex Decreto sacrosancti Concilii Tridentini restitutum, S. Pii V Pontificis Maximi jussu editum, aliorumque Pontificum cura recognitum, *Pii Papae X auctoritate reformatum.* Editio typica (iterum impressa).

Edizione su carta indiana; altezza della pagina, compreso il margine, millimetri 176, larghezza mm. 111, spessore del libro mm. 26. - Luce esatta della stampa mm. 160×100. - Peso complessivo del Breviario, grammi 715.

Un volume in-12° di pagine LXXVI-1687-[14], adorno di una ricca incisione a colori e di numerose artistiche testate di pagina eseguite dal Rev. Fr. Massimiliano Schmalzl dei Redentoristi. - Stampa accurata, caratteri neri e nitidissimi impressi in rosso-nero con riquadratura rossa alle pagine. - Carta sottile ed opaca.

PREZZI:

In brochure . . . . . L. 8 —

Legato in pelle zigrino nera, angoli arrotondati, dorso flessibile, taglio rosso e busta . . » 12 —

Legato in marocchino, angoli arrotondati, dorso flessibile, taglio dorato e busta . . . . » 13 —

Editum charta indica; altum mm. 176, latum 111, crassum 26, gramm. 715 pondo. - Paginae, qua typis impressae sunt, patent mm. 160×100.

Volumen in-12°, paginarum LXXVI-1687-[14], ornatum sacra imagine affabre delineata scalpro et colorata, multisque paginarum initiis eleganti manu descriptis a R. P. Maximiliano Schmalzl ex Ordine SS. Redemptoris; accurate impressum typis nitidis, charactere rubro-nigro, charta subtili et opaca cum lineis rubris in quadrum ductis ad omnes paginas.

PRETIA:

In *brochure* . . . . . L. 8 —

Volumen corio nigro, vulgo *chagrin*, contectum, angulis rotundatis, dorso flexibili, sectione foliorum rubra cum theca . » 12 —

Pelle vitulina contectum, angulis rotundis, dorso flexili, sectione foliorum aurea cum theca. . . . . » 13 —

Fascicoletti e fogli del Breviario, stampati in carta indiana, che si vendono a parte *(Per gli acquirenti del* Breviario *il prezzo complessivo è di Cent. 50):*

Ante Divinum Officium. Post singulas Horas. Post Divinum Officium, pp. 4, Cent. **5.** = **Absolutiones et Benedictiones.** In Officio novem Lectionum, pp. 2, Cent. **5.** = **Pro Festis et Officiis Psalmos de Dominica usurpantibus** (*Excerpta ex Ordinario divini Officii*), pp. 24, Cent. **25.** = **Pro Officiis Psalmos de occurrenti hebdomadae die usurpantibus** (*Excerpta ex Ordinario divini Officii*), pp. 12, Cent **15** = **Tempore Adventus.** In feriali Officio, pp. 4, Cent. **5.** = **Tempore Quadragesimae.** A Feria II post Dominicam I. In feriali Officio, pp. 4, Cent. **5.** = **Tempore Passionis.** In feriali Officio, pp. 4, Cent. **5.** = **Tempore Paschali.** In feriali Officio, pp. 4, Cent. **5.** = **Pro Commemorationibus de Communi Sanctorum. - Pro Commemorationibus de tempore,** pp. 4, Cent. **5.**

Fasciculi et folia Breviarii indica charta impressa, quae separatim veneunt *(Qui* Breviarium *sibi comparaverint pretium integrum solvent nonnisi Lib. 0,50):*

Grazie all'eccellente carta indiana sottile ed opaca adoperata, questo Breviario *Totum* risponde perfettamente alle esigenze di comodità manuale, di formato e di peso minimo.

Tutti coloro che bramassero di far rilegare, insieme al Breviario tipico Vaticano, il *Proprio* del loro Ordine o della Diocesi a cui appartengono, vogliano aver la bontà di spedircelo insieme all'ordinazione e sarà nostra cura di far eseguire la legatura con le aggiunte inviate, senza alcun aumento di prezzo.

Omnino hoc *Breviarium Totum* ob subtilitatem non translucidam chartae indicae, commoditatis est magnae, venustae formae, ponderis minimi.

Qui volumini Breviarii typicae editionis Vaticanae *Proprium* cuiusque Ordinis vel Dioecesis iunctum desiderat, illud ad nos mittere faveat, nobisque curae erit contextum adiectis foliis disponere, quin pretium augeatur.

Veneunt Romae apud Administrationem Commentarii Officialis "Acta Apostolicae Sedis" *(Tipografia Poliglotta Vaticana).*